

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901_193z

Muzeul Digital al Romanului Românesc
219337

IORGU COSMA

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE

ROMAN ORIGINAL

de

P. MACRI

COPRINSUL :

Copilăria lui Iorgu Cosma.—Amorul.—Rănirea din Valea Buzĕului. Iorgu Cosma învinuit de crimă. — Marioara !... — Arestarea lui Iorgu Cosma. — Instrucția.— În peștera munților.— Vrăjitoarea. Întâlnirea.— Sub teiul înflorit.— Triumful rĕului. — Despărțirea. Trei ani de durere.—Nădejde stinsă, suflet otrăvit.—La rĕsboiŭ. Disprețul pentru viață. —Un singur vis.—La monastirea Ciolanu. 10 Maiŭ 1902.— Marioara plânge pe catafalcul din biserica Sf. Gheorghe Noŭ.

PREȚUL 25 BANI.

BUCUREȘCI
Tipografia CLEMENȚA, Strada Câmpineanu, 16.
1902.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

814414

IORGU COSMA

ROMAN ORIGINAL

de

P. MACRI

821
BIBLIOTECA
ACADEMIEI
ROMÂNE

COPRINSUL :

Copilăria lui Iorgu Cosma.—Amorul.—Rănirea din Valea Buzĕului. Iorgu Cosma învinuit de crimă. — Marioara !... — Arestarea lui Iorgu Cosma. — Instrucţia.— In peştera munţilor.— Vrăjitoarea. Intâlnirea.— Sub teiul înflorit.— Triumful rĕului. — Despărţirea. Trei ani de durere.—Nădejde stinsă, suflet otrăvit.—La rĕsboiŭ. Dispreţul pentru viaţă. —Un singur vis.—La monastirea Ciolanu. 10 Maiŭ 1902.— Marioara plânge pe catafalcul din biserica Sf. Gheorghe Noŭ !

PREŢUL 25 BANĬ.

BUCURESCI
Tipografia CLEMENŢA, Strada Câmpineanu, 16.
1902.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/mdrr1901-1932

BCU Cluj-Napoca
RBCFG202000839

219337

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr1901-1932

IORGU COSMA

Roman original de P. MACRI

Ranirea din valea Buzĕuluĭ

Era într'o seară din anul 1869.

Un tênĕr, căruia abia îĭ mijise mustaţa, venea, cu o sapă la spinare, de la munca câmpuluĭ spre satul Rusăvĕţul.

El păşia a lene şi fredona acest cântec făcut de el:

Dacă priveştĭ spre cerurĭ
vezĭ nourĭ şi senin...
La fel vaĭ! se petrece
şi pe acest pământ:
Bogaţiĭ se resfaţă,
sĕrmaniĭ plâng, suspin
Şi'n urmă d'o potrivă
cobor toţĭ în mormênt.

Observaţie simplă, filosofie elementară,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr1901-1932

dar pentru un tênèr de la ţară, fără cultură, care abia ştie să citească şi să scrie, dovedeşte un suflet ales, care deosebeşte pe omul de rênd, de omul chemat să facă ceva, să lase o pildă în trecerea luĭ prin lumea aceasta.

Cine e acest tênĕr? Faţa luĭ e smeadă, arsă puţin de razele soarelùĭ, dar pe ea se vĕd trăsu:i caracteristice şi nişte ochĭ vioĭ, ochĭ carĭ vorbesc, ochĭ săgetătorĭ.

El merge încet, a lene, par'că nicĭ n'ar şti în cotro se duce, nicĭ unde se află şi din când în când tot fredonează ultimul vers:

Şi în urmă d'o potrivă
cobor toţĭ în mormênt...

Era pe la începutul primăvereĭ. Sufla un vênt uşor, care clătina pomiĭ, iar frunzele produceaŭ un freamăt pe care numaĭ poeţiĭ pot să-l înţeleagă.

Pe luncile întinse se vedeaŭ floricele abia răsărite şi icĭ-colea câte o păsărică ciripea privind cerul, lăudând poate pe D-zeŭ care trimitea viaţa, veselia, mângâerea în carul primăvereĭ.

Dar iată, tênĕrul nostru pare a fi tulbu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rat, faţa i se înroşeşte, iar ochiĭ luĭ marĭ şi negri se aprind şi maĭ mult.

De sub desişul care începea să înverzească înainta o copilă. Să tot fi avut 16 anĭ, purta florĭ la cosiţă, era frumoasă şi par'că părea mult maĭ încântătoare în acel amurg al seriĭ.

Sglobie ca o căprioară, când zări pe tênĕrul care venea pe poteca bătătorită, alergă spre el şi când fură faţă în faţă, îĭ zise cu un aer naiv:

— De ce aĭ întârziat, Iorgule? Te aştept de o jumătate de ceas la fântâna din marginea satuluĭ.

— Marioaro, rĕspunse tênĕrul—care după cum auzirăm, se numeşte Iorgu—tu nu ştiĭ Marioaro, cât sunt de mâhnit când mĕ gândesc că dragostea noastră se va sfărăma în curênd, că peste câte-va lunĭ veĭ fi nevasta luĭ Gligore, băiatul fruntaşuluĭ din coprinsul acesta.

— Dar ştiĭ bine că eŭ nu-l iubesc.

Iubirea se uită, Marioaro, se stinge repede, ca mirosul florilor. Ş'apoĭ, iubirea se maĭ schimbă, Gligore e bogat, o să-ţĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mem1901-1932

facă rochiĭ frumoase, o să aĭ argaţĭ, plimbărĭ la oraş, tot ce veĭ dori. Eŭ... eŭ sunt sărac...

Din frumoşiĭ ochĭ aĭ Marioareĭ începură să curgă lacrămĭ. Şi fu o lungă tăcere, pe care nimic nu îndrăsnia s'o întrerupă. Cu capul rezemat de umĕrul luĭ Iorgu, dênsa plângea. Vêntul îĭ resfira frumosul pĕr şi-ĭ fura suspinele.

Incet se ridica pe cer luna. iar din frunzişul pădureĭ se auzeaŭ, ca un ecoŭ depărtat, eternul adevĕr: *Iubirea e viaţa*...

După câte-va minute, frumoasa copilă grăi:

— Gligore are avere, dar n'are inimă. O să-mĭ pue argaţĭ, o să-mĭ cumpere trăsură cu care să mĕ duc la oraş să mĕ plimb, nicĭ odată însă n'o să-mĭ poată da liniştea sufletuluĭ, pe care n'o găsesc de cât lângă tine. Gligore e un om crud. Erĭ, nu maĭ departe, l'am vĕzut cum bătea cu un biciŭ pe moş Sandu.

— Şi pentru ce-l bătea?

— Fusese bolnav şi nu putuse ca să iasă la munca câmpuluĭ. Gligore zicea că i-e dator şi fără să ţie socoteală de bătrîneţele luĭ, îl bătea ca pe un câne.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcri 1901-1932

— Dacă aĭ vĕzut asta, de ce nu l'aĭ oprit?

— Da, m'am apropiat de el şi l'am rugat să nu maĭ dea în Sandu. N'a voit să mĕ asculte şi mi-a rĕspuns rĕstit că n'are de gând să sărăcească din pricina leneşilor.

— Lasă Marioaro, am să rĕsbun eŭ pe Sandu.

Pe când aceştĭ doĭ tinerĭ vorbeaŭ, spunêndu-şĭ unul altuia dorul, o umbră se vĕzu strecurându-se din spre partea de sus a satuluĭ.

Acea umbră o tot coti pe după copaciĭ pădurii, coborî în spre partea strângă şi se lăsă la vale, la spatele celor doĭ tinerĭ.

Acesta era Gligore. El auzi cuvintele luĭ Iorgu: „Am să resbun eŭ pe Sandu“ şi îngână între dinţĭ:

— Vom vedea! vom vedea!

Apoĭ se pitulă la pămênt aţintind şi maĭ mult urechea.

— Vĕ iubiţĭ, continuă el să îngâne; — atât maĭ rĕŭ pentru tine Iorgule. Duminică ţĭ-oiŭ face de petrecanie.

De odată însă ochiĭ îĭ schînteiară şi o idee neagră, criminală, îĭ trecu prin minte.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dacă a-şĭ sfârşi chiar acuma? îşĭ zise el. Cine ar putea oare să mĕ bănuiască?

Gligore era în vârstă de 30 de anĭ. Incă de mic copil se deosebise prin caracterul sĕŭ crud. De la vârsta de 20 anĭ umbla necontenit cu puşca pe umĕr, zicea că-ĭ place vênătoarea, dar nicĭ odată n'a îndrăsnit să înainteze singur prin desişul pădurĭĭ, unde se ştia că sunt urşĭ şi porcĭ mistreţĭ. El împuşca vrăbiĭ, saŭ raţe sĕlbatice pe malurile Buzĕuluĭ, iar prin sat, îşĭ făcea o plăcere să împuşte câinĭĭ, ca să-ĭ vadă cum se svârcolesc în durerile morţiĭ.

Caracterul sĕŭ crud şi fizicul sĕŭ urît, aŭ făcut de sigur, că nicĭ una dintre fetele din satul Rusăvĕţul saŭ Paliciŭ să nu se uite la el, să nu-l iubească.

Gligore era, în adevĕr, urît de tot. El avea capul maĭ mult ţuguiat, faţa mâncată de vărsat, nişte ochĭ micĭ şi rotunzĭ carĭ sclipeaŭ în fundul orbitelor.

Tatăl sĕŭ, Tudosie, nu era născut în satul acela, el venise de prin alte părţĭ şi se stabilise la Rusăvĕţ de maĭ mulţĭ anĭ.

Cum, prin ce mijloc a putut să se îmbogăţească, nu ştia nimenĭ. Eşise svonul că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe la 1836 s'ar fi găsit sus, dincolo de isvorul rîuluĭ Buzĕŭ, un mocan bogat, mort de o lovitură de ciomag. Despre Tudosie se maĭ vorbea că pe atuncĭ ar fi fost cioban şi că îşĭ păştea oile tot în spre partea aceea a loculuĭ.

Tudosie era acuma bĕtrân, şi-şĭ perduse lumina ochilor, el nu putea să vadă nicĭ la doĭ paşĭ depărtare. Mulţĭ din sat maĭ spuneaŭ că l'ar fi zărit noaptea stând singur pe prispa caseĭ şi plângênd ca un copil.

Să fi fost oare bolnav. Nu, căcĭ nicĭ odată n'a spus nimănuĭ că are vre o boală.

Popa satuluĭ, care fusese de câte-va orĭ pe la dênsul, se afla într'o seară la cârciumă, cu maĭ mulţĭ sătenĭ. Veni vorba despre Tudosie şi iată ce spuse preotul:

— Tudosie e frămêntat în toate nopţile de necuratul, care îĭ cere sufletul...

— Ce spuĭ!... întrebară cu groază sătenii strângêndu-se şi maĭ mult roată în jurul preotuluĭ.

— Chiar aşa, şopti popa satuluĭ; — nu pot să vĕ spun maĭ mult, dar sĕrmanul Tudosie e muncit rĕŭ de tot de către duhurile din iad.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cele din urmă raze de lumină se îngânaŭ cu umbra nopţiĭ.

Gligore, care asculta, scrâşnind din dinţi, destăinuirile de dragoste ale celor doĭ tinerĭ, nu perdu din vreme. El îşĭ luă puşca pe care o purta la umĕr, se pitulă la pămênt şi ochi.

O detunătură puternică se auzi, urmată după aceea de un ţipet sfâşietor.

Pădurea şi munţiĭ repetară detunătura, pe când Marioara, cu privirea sperioasă, tremurând ca o vargă bătută de vênt, esclamă: «M'a omorît!...» şi căzu la pămênt.

Criminalul ochise pe Iorgu, dar în momentul când trase cocoşul puştеĭ, Marioara îmbrăţişă pe iubitul eĭ şi glonţul o isbi pe dênsa în umĕrul stâng.

Rătăcit, fără să ştie ce se petrece, Iorgu puse mâna pe sapă şi se uită în jurul sĕŭ, voind să cadă şi el mort saŭ să omoare pe acela care trăsese cu puşca. Nimic însă, nicĭ o urmă. Gligore se strecură în pădure şi luă drumul spre valea Buzĕuluĭ.

Iorgu invinuit de crima

Pe lângă durerea şi disperarea sĕrmanuluĭ Iorgu, maĭ era acum şi încurcătura în care

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se afla. Cum să ducă el pe Marioara până acasă la dênsa? Unde să spue părinţilor ei că a găsit-o?

Nimeni din sat nu ştia că frumoasa fată iubeşte pe Iorgu şi dacă părinţii ei ar fi aflat aceasta, ar fi omorît-o în bătăi, căci Marioara era logodită cu Gligore. Acesta singur bănuise ceva şi urmărindu-şi pe viitoarea-i nevastă, o surprinse cu Iorgu, în acea seară, la marginea pădurii.

El se aplecă spre frumoasa lui amantă şi-i umplu faţa de sărutări.

— Să mĕ duc dragă cât mai curênd acasă, îngână dênsa.

— Vrei să mergem împreună şi fie ce-o fi? o întrebă Iorgu.

— Nu! nu! şopti Marioara. Să nu ştie nimic părinţii mei şi de voiŭ scăpa cu viaţă, voiŭ fi a ta.

Apoi, trecêndu-i puţin spaima de care era coprinsă, se sculă în picioare şi se îndreptă spre sat.

— Cine crezi, Marioaro, că a fost mişelul care a tras cu puşca? întrebă pe drum Iorgu.

— Nu-mi daŭ de loc cu gândul, rĕspunse dênsa cu o voce înecată de durere.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Acuma, nu te simţi ceva mai bine?

— Din potrivă, mĕ doare nu numai umărul, ci şi pieptul. Cred că glonţul o fi pătruns până în plămâni.

Urmă un minut de tăcere, apoi Iorgu continuă:

— Voiŭ face toate chipurile ca să aflu cine e acela care a voit să te omoare şi mĕ jur pe dragostea noastră, Marioaro, că te voiŭ rĕsbuna.

Tot vorbind, ei ajunseră la marginea satuluĭ. Acum trebuia să se despartă, căci dacă i-ar fi vĕzut cine-va pe amândoi, a doua zi ar fi vuit tot satul, ar fi spus tot felul de lucruri pe socoteala lor.

— Du-te, Iorgule, îĭ zise Marioara. D-zeŭ ştie dacă vom putea să ne mai vedem. Pe fie-care minut ce trece simt fiorĭ din ce în ce mai marĭ prin tot corpul, par'că ar fi fost glontele otrăvit.

— Goneşte această teamă, care poate să-ţi facă mai mult rĕŭ. Tu te veĭ face în curênd bine, Marioaro, căci D-zeŭ nu va despărţi pe doi tineri, carĭ aŭ copilărit împreună şi carĭ se iubesc chiar din ziua când aŭ simţit ce e dragostea.

Trecutul întreg, trecut plin de duioşie,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

trecu repede prin mintea frumoaseĭ fete. În acea ameţeală care o coprindea, în aceĭ fiorĭ de friguri, vedea par'că serile de toamnă, când rătăcia cu Iorgu prin livezile depărtate, era copilă, nu avea nicĭ 14 anĭ şi Iorgu fără să-ĭ spue c'o iubeşte, fără să ştie poate ce este iubirea, nu-ĭ venea să se despartă de dênsa şi când intrau în pădure, el îĭ culegea mure şi-ĭ umplea sorţul.

Işĭ aduce bine aminte de acea seară, când îĭ apucă o ploaie torenţială, ploaie rece de toamnă. Marioara era uşurel îmbrăcată. Ca să nu răcească, Iorgu îşĭ scoase haina, o zeghe lungă şi o acoperi. Ploaia scăldase rĕŭ pe copilul Iorgu şi treĭ zile după aceea a fost bolnav.

Toate aceste amintirĭ îĭ veneau fără voie în minte şi o presimţire neagră îĭ spunea că se va despărţi pentru tot d'auna de iubitul eĭ Iorgu.

Ea ridică mâna dreaptă, îl mângâiă pe faţă, apoĭ îl sărută şi se depărtă plecând singură spre casa părinţilor sĕĭ.

Iorgu rĕmase ca pironit pe loc şi privi în urma Marioareĭ, până ce-o perdu din vedere.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Două zile în urmă tot satul era adunat la casa Marioareĭ. Eşise vestea că frumoasa fată e pe patul morţiĭ şi toţi câţĭ o cunoşteaŭ veniseră ca s'o vadă.

Lângă patul Marioareĭ stetea Gligore, cu sprincenele încruntate, cu mintea coprinsă de gânduri sinistre.

— Dênsa nu ţi-a spus cine a împuşcatu-o? întrebă el pe mama feteĭ.

— Mi-a spus doară că venea din spre pădure, unde păştea juncana noastră, când de odată auzi o detunătură şi glonţul puştei o isbi în umĕr. O fi fost un glonţ rătăcit a vre unuĭ vênător.

— Nu, mamă, rĕspunse Gligore, luându-şĭ un aer îngrijitor;—n'a fost glonţ rătăcit şi eŭ sunt pe urmele ucigaşuluĭ care a voit să omoare pe Marioara.

— Maică! maică! esclamă bĕtrâna femee;—spune-mĭ şi mie cine e acela.

Gligore se apropiă de dênsa şi-ĭ şopti la ureche:

— Este Iorgu...

— Să fie cu putinţă!

— Nu scoate nicĭ o vorbă, am până acuma destule dovezĭ şi voiŭ să maĭ adun. N'o să mĕ las, până nu i-o putrezi oasele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

în puşcărie. Vezi-l, dintre toţi, numaĭ el lipseşte, n'a îndrăsnit să vie ca să-şĭ vadă prada.

In adevĕr, Iorgu nu se afla acolo. Ce era să caute în mulţime?

Dacă cine-va însă ar fi trecut prin curtea bisericeĭ, l'ar fi găsit acolo, în genunche, cu mâinele încrucişate, plângênd şi rugându-se luĭ D-zeŭ.

A doua-zi, în revărsatul zorilor, Marioara fu pusă într'o căruţă cu patru caĭ şi dusă la Buzĕŭ, în căutarea unuĭ doctor.

Gligore făcu toate cheltuelile ca să scape cu viaţă pe frumoasa fată.

Acest om rĕŭ, această fire de tâlhar, era inamorat nebun după Marioara. O iubea de vre un an şi jumătate şi ar fi dat averea toată, viaţa, pentru ca dênsa să fie a luĭ, să nu i-o răpească altul.

El, Gligore, avea sufletul cel maĭ negru; stetea neînduplecat în faţa celeĭ maĭ sfâşietoare mizeriĭ; nu s'ar fi înduioşat la vederea celor maĭ îngrozitoare chinurĭ şi cu toate astea o privire a Marioareĭ avea puterea să-l schimbe numaĭ de cât, să facă un miel blând din acea natură sĕlbatică.

La pornirea Marioareĭ venise de asemenea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tot satul și cu toții îi urară o repede însănătoșire. Ca și în ajun, Iorgu însă nu se vĕzu pe acolo.

Dar, când căruța eși din sat, alături cu drumul, trântit în iarbă, Iorgu plângea amar. Și după ce trecu căruța, el se sculă și o privi lung și mult, un ceas rĕmase neclintit pe loc și i se părea că tot o vede.

O sĕptămână în urmă găsim pe Iorgu la cârciuma din partea de sus a satului Paliciŭ. Stetea singur la o masă și se gândea în ce parte să-și îndrepte cercetările, ca să poată descoperi pe acela care a încercat să omoare pe Marioara.

La o altă masă, în fundul cârciumeĭ, steteaŭ doĭ ciobanĭ carĭ beaŭ rachiŭ din niște pahare marĭ. Un lăutar, rătăcit pe acolo, tot trăgea cu arcușul într'o vioară crăpată și din când în când zicea din gură, cu o voce tare: *Tu eștĭ a mea gazelă, tu eștĭ al meŭ hamor...*

De odată doĭ vătășeĭ de la primăria din Rusăvĕțul intrară înăuntru și adresându-se tênĕruluĭ care stetea singur la masă, îĭ ziseră:

— Iorgu Cosma, să viĭ numaĭ de cât cu noĭ!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— De ce? întrebă dênsul.
— Te aşteaptă pomoşnicul la primărie.
— Pomoşnicul! are să-mĭ spue ceva? Mi se pare că vrea să te închidă.
— Să mĕ închidă! şi pentru care vină?
— O să-ţĭ spue dênsul acolo, continuă unul din vătăşeĭ;—şi scoală maĭ repede, că n'avem vreme de perdut. Ci că tu aĭ încercat să omorĭ pe Marioara, fata care se află acuma în căutare la Buzĕŭ.

Faţa luĭ Iorgu Cosma se făcu ca pământul, vederea i se întunecă, el nu putu să maĭ pronunţe vre-un cuvînt şi sculându-se de pe scaun eşi din cârciumă cu un pas greoĭ, cu corpul drept, ţeapăn, ca o statue. Vătăşeiĭ scoaseră o funie, îĭ legară mâinele şi-l duseră la primărie, unde aştepta pomoşnicul.

Trecênd prin sat, ţăraniĭ îl priveaŭ cu groază şi murmuraŭ:
— Nenorocitul, o să moară în puşcărie.

Arestarea

Pomoşnicul se numea Petrescu. Era un om în vêrstă, fără multă cultură, dar cu mult bun simţ.

Iorgu Cosma fu adus înaintea luĭ. La

Muzeul Digital al Romanului Românesc

primărie se afla şi Gligore. Intr'o odae de alăturĭ se auzeaŭ vorbe, discuţiunĭ. Eraŭ ţăranĭ aduşĭ de prin toate părţile satuluĭ.

— Tu te numeştĭ Iorgu Cosma? întrebă pomoşnicul pe tĕnĕrul legat şi pe care vătăşeiĭ îl ţineaŭ încă de guler.

— Da, rĕspunse acesta.

— Pentru ce aĭ voit să omorĭ pe Marioara?

— Nu este adevĕrat, eŭ nu ştiŭ nimic.

— Cum să nu fie adevĕrat, când sunt oamenĭ carĭ te-aŭ vĕzut?

— M'aŭ vĕzut pe mine trăgênd cu pușca în Marioara? Oamenii carĭ spun asta trebue să fie nişte mişeĭ!

— Dacă te-ar fi vĕzut în minutul acela, n'aĭ maĭ sta acuma de vorbă, ar fi sărit asupra ta şi te-ar fi adus numaĭ de cât la primărie.

— Atuncĭ, de ce să cadă bănuiala asupra mea?...

— In acea seară şi în acea parte a loculuĭ unde se găsea Marioara, aĭ fost zărit şi tu.

— Este adevĕrat, dar eŭ veneam de la munca câmpuluĭ şi nu aveam nicĭ o puşcă cu mine, aveam doar sapa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Minţi! se. resti pomoşnicul şi tocmaĭ asta dovedeşte vinovăţia ta.

— Pe sfânta cruce, nu grăesc de cât adevĕrul! rĕspunse Iorgu cu un ton ferm.

— Gligore, ce ziceĭ tu?

— Ce să maĭ zic, când l'am vĕzut cu ochiĭ meĭ că venea în sat cu puşca rezemată de umĕr? rĕspunse acesta.

Ochiĭ luĭ Iorgu schînteiară, dacă n'ar fi fost legat, s'ar fi repezit asupra luĭ, l'ar fi apucat de gât şi numaĭ mort i l'ar fi scos din mâinĭ.

— Minte! boerule; ticălosul ăsta minte! răcni Jorgu.

Era atâta sinceritate în accentul tênĕruluĭ, se vedea o revoltă aşa de dreaptă în sufletul sĕŭ, în cât pomoşnicul rĕmase un minut pe gânduriĭ.

— Să vedem, zise după aceea dênsul cu un ton maĭ blând; să vie aicĭ Ilie.

Primarul deschise o uşă de alăturĭ şi un ţĕran sdrenţăros, de o statură mică şi maĭ mult spân, intră în sală.

— Cunoşti tu pe flăcăul ăsta? îl întrebă pomoşnicul.

— Cum să nu-l cunosc, rĕspunse ţăranul sdrenţăros;—e Iorgu Cosma al Safteĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— In seara când a fost împuşcată fata Marioara, l'aĭ vĕzut unde-va?

— L'am vĕzut, venea din spre marginea satuluĭ.

— Avea vre o puşcă cu el?

— Avea.

— Auzĭ, mĕ, ce zice şi Ilie? se resti pomosnicul către Iorgu.

— Minte şi ăsta, rĕspunse Iorgu, care nu maĭ ştia ce să creadă.

— Minte! să vedem, să maĭ întrebăm şi pe alţiĭ.

Apoĭ, adresându-se către primar, zise:

— Adu şi pe cel-l'alt ţăran.

Primarul deschise aceiaşĭ uşă şi un alt ţăran intră. Acesta era un argat al luĭ Gligore.

— Ascultă, mĕ, şi să spuĭ adevĕrul, porunci pomosnicul; — în seara când a fost împuşcată Marioara, aĭ vĕzut tu pe Iorgu venind dinspre partea unde se găsea acea fată?

— L'am vĕzut, să trăeştĭ boerule!

— Ce ţinea în mână, o puşcă saŭ o sapă?

— Ţinea o puşcă.

— Ce maĭ zicĭ acuma Iorgule? întrebă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pomosnicul pe Iorgu, care ca un aiurit asculta acele mărturiĭ mincinoase.

— Ce să maĭ zic, de cât că toţĭ oamenii ăştia sunt puşĭ ca să mĕ piardă.

— Nu te maĭ preface, flăcăule, reluă pomoşnicul. Spune maĭ bine adevĕrul, zi c'aĭ împuşcat-o din greşală.

O sudoare rece inundă fruntea tênĕruluĭ Iorgu. El scoase un oftat adênc, apoĭ zise:

— D-zeŭ să mĕ pedepsească de nu grăesc curatul adevĕr. Pe Marioara o iubesc ca pe ochiĭ din cap, căcĭ am copilărit cu dênsa şi dacă cine-va mi-ar cere viaţa ca să scap pe a eĭ, aşĭ da-o cu bucurie. Acuma, nu am de cât o dorinţă, să aflu cine este acela care a voit s'o omoare şi să-ĭ scurtez zilele cu o singură lovitură de cuţit.

— Iubeştĭ pe Marioara, reluă pomoşnicul cu un aer gânditor;—dar dênsa ce zice, te iubeşte şi ea?

— Marioara e logodită cu mine, întrerupse Gligore.

Iorgu tăcu. El ştia bine că de va destăinui tot adevĕrul, va scăpa de închisoare, va spulbera toate mărturiile mincinoase, dar atuncĭ va trebui să piardă cu totul pe iubita luĭ. Părinţiĭ eĭ ar fi isgonit-o de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

acasă, ar fi blestemat-o. Se mai gândea apoi că Gligore nu ştie nimic despre dragostea Marioareĭ şi că de va afla acuma adevĕrul, ar lăsa-o la Buzĕŭ, ĭ-ar retrage toate îngrijirile, n'ar mai plăti pe doctor şi ast-fel dênsa va muri. El nu ştia că şi în inimele tâlharilor încolţeşte simţirea iubireĭ cu aceiaşĭ patimă; că la aceştia predomină egoismul şi că dorinţa de a poseda esclude mângâerea de a fi iubit. El nu ştia că sufletele perverse nu caută să înduplece, să-şĭ atragă dragostea fiinţelor ce iubesc, ci simplu de tot, să înlăture, să suprime pe acela care e preferat fiinţeĭ ce el iubeşte.

— Rĕspunde, întrebă pentru a doua oara pomoşnicul; Marioara te iubeşte şi ea?

— Nu, îngână Iorgu cu vocea tărâgănită.

Gligore sclipi din ochĭ, un zîmbet infernal îĭ trecu pe buze şi se adresă către pomoşnic:

— Iată dovada că s'a încercat s'o omoare. A voit să-şĭ rĕsbune, că de nu poate s'o ia de nevastă, să nu fie nicĭ a altuia!

— Ce zicĭ!? nu ştiĭ tu...

Dar se opri de odată, un fior îĭ trecu prin tot sângele şi Iorgu lăsă capul în jos.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Sĕrmanul, ar fi preferat mai bine să înfunde ocna, de cât să facă cel mai mic rĕŭ iubiteĭ luĭ.

— Iorgu Cosma, grăi atuncĭ pomoşnicul cu un aer magistral;—eştĭ arestat! Am să mai cercetez şi prin altă parte şi dacă tot tu eştĭ acela care aĭ împuşcat pe nenorocita fată, să ştiĭ că te trimet să tai sare.

Apoĭ, adresându-se către primar, îĭ zise:

— Trimete-l legat la tactul suprefecturei; când m'oiŭ întoarce de la Buzĕŭ, să-l găsesc acolo.

La vrajitoarea din peştera

Satul Rusăvĕţul e situat pe coasta munteluĭ Ursoiĭ. D'asupra luĭ şi în partea dreaptă se întind păduri marĭ de tufan. La vale curge rîul Buzĕŭ, care vine şerpuind din vĕrful munţilor.

Casele, aci mai rarĭ, aci mai dese, sunt presărate pe toată acea coastă de munte. Puţin mai departe e un alt şir de case care formează cătunul Paliciŭ.

Aicĭ locuia mama luĭ Cosma, o bĕtrână vĕduvă, care nu avea de cât pe Iorgu ca ajutor,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
evstatrans.ivania.ro/mcrr1901-1932

Era în dimineaţa zileĭ de 10 Maĭ, anul 1870.

Alba auroră se ridica încet, cu micĭ norĭ, pe carĭ un vênt uşor îĭ alunga pe cer. Pe câmpiile de jos, de pe lângă rîul Buzĕŭ, se presăreaŭ vaporĭ, carĭ confundaŭ pământul cu orizontul. Peste frunzişul copacilor, care împrejmuia pe atuncĭ drumul satuluĭ, roua cădea picătură cu picătură. Păsărelele deşteptate, îşĭ clătinaŭ aripele şi ciripeaŭ. Din turla bisericeĭ se auzea clopotul, cu sunetul prelung de aramă, care se perdea în aer. Pe la micele ferestre ale caselor se trăgeaŭ perdelele, uşile se deschideaŭ şi pe praguri, cu ochiĭ încă greoĭ de somn, copiĭ numaĭ în cămăşuţe, respiraŭ aerul răcoros. La vederea lor, câiniĭ, carĭ steteaŭ tolăniţĭ la primele raze ale soareluĭ, dedeaŭ din coadă, pe când prin coteţe cocoşiĭ salutaŭ revărsatul zileĭ.

La ora aceasta o femee se vede mergênd, cu pas grăbit, pe colnicea satuluĭ. Ea intră în pădure, înaintează spre partea de sus a munteluĭ şi după o jumătate de ceas se opreşte la uşa uneĭ peşterĭ.

— Vrăjitoare, deschide! strigă femeea, care era Safta, mama luĭ Iorgu,—deschide

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să-mĭ spuĭ ce s'a făcut cu băiatul meŭ şi ţi-oiŭ da un ban de aur.

O duruitură se auzi, un drug mare căzu la pământ şi uşa peşterei se întredeschise.

Vrăjitoarea scoase numaĭ capul afară, era destul însă ca să te apuce fiorĭ. Avea părul vâlvoiŭ, un cap mare, faţa uscată şi neagră ca fundul unuĭ ceaun.

După ce privi în toate părţile, ca să se asigure că n'aŭ venit maĭ mulţĭ, cu gândul s'o bată, cum făceaŭ sătenii orĭ de câte orĭ se întâmpla incendiŭ saŭ secetă, ea deschise uşa pe deplin şi cu o voce groasă, răguşită, eşită par'că din mormânt, zise Safteĭ:

— Intră înăuntru şi spune-mĭ ce foc te aduce. Aĭ venit la un ceas bun, când apele nu sunt încă tulburate.

Bătrâna Safta nu putu să maĭ stea în picioare şi căzu jos, pe o rădăcină de copac, care servea drept seaun.

După câte-va minute, ea grăi:

— Băiatul meŭ Iorgu a fost închis la tactul suprefecturei, este învinuit că dênsul ar fi împuşcat pe Marioara, o fată din Rusăvĕţ. Tu vrăjitoare, care ştiĭ să citeşti în stele şi în lună; tu care vorbeştĭ cu ursi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901_1932

toarele, spune-mĭ ce o să se întâmple cu fiul meŭ?

— Dă încoa banul de aur şi ţi-oĭ spune tot, rĕspunse vrăjitoarea.

Saíta se supuse, deslegă o mică monedă de aur din colţul testemeluluĭ şi o dete sgripţoroaiceĭ.

Vrăjitoarea trecu atuncĭ în fundul peştereĭ şi începu să bolborosească cuvinte neînţelese. Din când în când ea învârtea nişte oale şi rĕscolea o spuză de pe o vatră de pământ.

După un sfert de ceas zise Saíteĭ:

— Apropie-te şi ascultă bine. Băiatul tĕŭ e curat la suflet şi n'are să i se întâmple nimic. Peste câte-va zile se va întoarce în satul sĕŭ.

Bĕtrâna femee tresări de bucurie la auzul acestor cuvinte şi se sculă în picioare.

Vrăjitoarea maĭ rĕscolĭ odată focul bombănind cuvinte misterioase, privi după acea pe o gaură prin care venea o slabă rază de lumină şi continuă a prevesti:

— Băiatul tĕŭ iubeşte, are o rană la inimă; da, da, e şi el iubit, căcĭ nu se vede nicĭ un gol.

— De unde ştiĭ tu toate astea, vrăjitoare?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

întrebă Safta. In ce carte citeşti aceste adevěruri?

— Le věd în ursita vieţilor, rěspunse dênsa. Iată, băiatul tĕŭ e oacheş, nu e aşa? E tênĕr de tot, are să plece în curênd departe, n'o să-l vezi multă vreme după aceea. In urmă o să se întoarcă la tine. Bre!... esclamă vrăjitoarea;—după câţi-va anĭ pleacă din noŭ şi se duce departe, departe de tot. Na, na, e pe pragul morţiĭ, dar iată-l scapă, fuge, e mândru, vorbeşte cu un om mare.

— Pe urmă? pe urmă? întrebă Safta nerăbdătoare, abia stăpânindu-şĭ bătăile inimeĭ, carĭ voiaŭ par'că să-ĭ spargă peptul.

Vrăjitoarea se încruntă, faţa eĭ neagră se acoperi de sudoare, îşĭ aţinti privirile mult, tot maĭ mult în acea spărtură de pământ, apoĭ se retrase obosită, sleită par'că de puterĭ.

— Nu maĭ věd nimic, gângăni dênsa. Se lasă un întuneric mare, ca şi când ar fi un sat de morminte.

— O fi murit! o fi murit! răcni îngrozită sĕrmana mamă.

Faţa vrăjitoareĭ se înseninâ puţin şi zise bĕtrâneĭ de lângă dênsa:

— Tacĭ, tăcĭ! iată, începe să se facă pu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1901-1932

ţină lumină. Da, văd iară pe băiatul tĕŭ... este el! este el! A!!!

Vrăjitoarea începu să tremure. Safta îngrojită şi dênsa, întrebă:

— Ce este? Ce este? spune-mĭ maĭ repede ce vezĭ tu acolo?

— Lume multă, multă de tot, rĕspunse vrăjitoarea cu vocea tremurândă. In mijlocul eĭ vĕd pe fiul tĕŭ, el este slăvit, i se aruncă florĭ, armata i se închină, poporul se îngrămădeşte tot maĭ mult... Ce!... fiul tĕŭ nu e oare împărat!!...

Se retrase apoĭ şi cu nişte ochĭ sperioşĭ privi pe Safta în faţă şi-ĭ zise:

— Pleacă, pleacă, femee! orĭ vedeniile mĕ înşală, orĭ eŭ am înebunit...

Intâlnirea

Prevestirea vrăjitoareĭ s'a împlinit întocmaĭ. Petrescu, sub-prefectul plăşiĭ, când se duse la Buzĕŭ, a avut grijă să vadă pe Marioara. Ea era atuncĭ mult maĭ bine şi medicul care o îngrijea spuse că peste câteva zile poate să se întoarcă la satul eĭ. Marioara nu stătuse la Buzĕŭ, în totul, de cât 11 zile, căcĭ puţin după ce i se extrase

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

glonţul, rana se închise şi curênd apoĭ se vindecă pe deplin.

Subprefectul, după ce puse în cunoştinţă pe doctor că voeşte să ancheteze cazul, rămase singur cu Marioara şi-ĭ zise:

— Iată, te-aĭ făcut bine şi trebue să ştiĭ că aĭ scăpat cu viaţă ca prin minune. Dacă glonţul te lovea în piept, aĭ fi murit pe loc.

— D-zeŭ a avut milă de mine, rĕspunse fata lăsându-şĭ privirea în jos.

— Acela însă care a voit să te omoare, nu trebue să rămâe nepedepsit. Eŭ sunt pomoşnicul şi voiŭ face toate chipurile să-l pot descoperi. Tu, fetiţo, nu bănueştĭ pe nimenĭ? N'aĭ avut vre-o ceartă cu cine-va?

— N'am pe cine bănui şi nu m'am certat cu nimenĭ.

— Ia gândeşte-te bine, nu e vre-un flăcăŭ, care te iubea şi vĕzênd că nu-l iubeştĭ şi tu, a voit să te omoare, ca să-şĭ rĕsbune?

Marioara se înroşi puţin şi după câte-va minute de tăcere, rĕspunse:

— Nu nu e nimenĭ.

— Cu toate astea eŭ am oare-carĭ bănuelĭ şi am arestat chiar pe un flăcăŭ, care a mărturisit singur că te iubeşte.

— Un fllăcăŭ care mĕ iubeşte! Şi el a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

voit să mĕ împuşte? Cine e acel flăcău?

— Este Iorgu Cosma.

— Iorgu! Iorgu! esclamă Marioara privind pe pomosnic în faţă cu nişte ochĭ marĭ, sperioşĭ.

— Da, Iorgu Cosma...

— Nu se poate şi e un păcat să învinuiţĭ pe acel flăcău.

— D'apoĭ bine, sunt marturĭ carĭ l'aŭ vĕzut când a tras cu puşca.

— Marturiĭ spun minciunĭ, fiind-că Iorgu mĕ iubeşte cu adevĕrat şi nicĭ odată nu mi-ar voi réul.

— Dar tu, fetiţo, îl iubeştĭ? Intrebă repede sub-prefectul.

Copila nu rĕspunse şi lăsă din noŭ privirile în jos.

A fost destul, din această scurtă conversaţie, pentru ca sub-prefectul să înţeleagă tot adevĕrul. Iorgu nu putea să maĭ fie criminal, căcĭ o dragoste din cele maĭ marĭ lega pe aceştĭ doĭ tinerĭ.

Dar, ce rost aveaŭ atuncĭ acele mărturiĭ? acele acuzărĭ?

Sub-prefectul nu putu să pătrundă misterul, de alt-fel, nicĭ nu se încercă. Crezu că e o fatalitate, că din întâmplare trecuse

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Iorgu cu puşca, în seara aceea, prin partea loculuĭ unde se afla Marioara.

Două zile în urmă, când Petrescu se întoarse la sub-prefectură, Iorgu fu pus în libertate.

Era o seară frumoasă de la începutul luneĭ Iunie.

Iorgu Cosma, slab şi amărît, se plimba pe coasta înverzită a munteluĭ din dosul satuluĭ Rusăvĕţul.

Miĭ de gânduri îĭ treceaŭ prin minte şi o tristeţă, din ce în ce maĭ adâncă îĭ coprindea sufletul.

De odată se zări o copilă alergând spre dênsul. Iorgu nu o vĕzu la început şi nu-ĭ atrase atenţia de cât sgomotul paşilor.

Fu atunci un moment duios, o scenă din cele maĭ răpitoare. Marioara, căci era dênsa, se aruncă în braţele tênĕruluĭ şi rĕmaseră ca muţi amândoĭ, maĭ multă vreme.

Inimile lor băteaŭ de o potrivă, cele două vieţi păreaŭ că formează o singură viaţă.

Numaĭ era o dragoste trecătoare, ci o puternică legătură a ceruluĭ.

Luna aluneca încet în dosul unor norĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

subţiră şi semăna raze argintii pe vale, munte şi păduri. Un vênt uşor sufla din când în când şi resfira frumosul pĕr negru al copileĭ.

Iorgu grăi în cele din urmă:

— Marioaro, de unde ştiaĭ tu că eŭ sunt aci?

— Te-am căutat prin tot satul şi a trebuit să te găsesc. Niţă mi-a spus adinioarea că te-a vĕzut încă de cu vreme în spre partea asta a loculuĭ. Vezĭ, tu ştiaĭ că m'am întors de la Buzĕŭ şi nu te-aĭ gândit să ne întâlnim.

— Cum era să fac ca să te întâlnesc? Ştiĭ bine, Marioaro, că tot satul e acuma în potriva mea, cu toţiĭ cred că eŭ am voit să te omor. De şi mi-aŭ dat drumul de la închisoare, eĭ nu vor să ţie socoteală de asta. Vorba rea se împrăştie repede şi se crede uşor.

— Am aflat acuma, rĕspunse Marioara încruntându-şĭ sprincenele; — cine te-a învinuit.

— Numaĭ el, logodnicul tĕŭ, viitorul tĕŭ bărbat, a căutat să mĕ piardă.

Amândoĭ căzură iarăşĭ pe gânduri şi o nouă tăcere urmă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Era oare adevĕrat? Marioara lua-va de bărbat pe Gligore? Să fie cu putinţă ca această puternică legătură a inimilor să se sfărame de o-dată? Să fie cu putinţă ca sufletul să se despartă de corp, iar fiinţa tot să vieţuiască?

Marioara privi lung pe Iorgu în faţă, voia par'că să citească în ochii luĭ ca în cartea destinelor, apoĭ zise:

— Acuma e târziŭ şi nu e bine să bănuiască cine-va că ne-am întâlnit. Vino mâine dimineaţă colo, sub teiul din josul drumuluĭ. Am să-ţĭ spun multe lucruri şi o să vedem ce este de făcut.

— Am să vin.

Atâta grăi Iorgu şi înaintă pe deal în sus, pe când Marioara o luă la fugă spre vale.

Sub teiul înflorit

Iorgu, părăsit, urgisit de toţĭ aĭ sĕĭ, veni cel d'âmtêĭ la locul întâlnireĭ, sub teiul înflorit.

Şi putea oare să întârzie de a sosi la locul unde ştia bine că se găseşte iubita luĭ? Putea oare să piardă prilejul de a sta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901-1932

câte-va minute lângă aceea pe care o adora şi să uite, în acele dulcĭ momente, şi trecut şi viitor ?...

Soarele se înălţa pe cer, păsărelele îşĭ scuturaŭ aripele, ciripirĭ resunaŭ în toate părţile, iar florile, scăldate de roua dimineţiĭ, se sĕrutaŭ cu razele soareluĭ şi îmbătaŭ aerul cu parfumul lor.

Sglobie ca o căprioară, alergând pe lunca înverzită, se zări şi Marioara. Ea veni drept la teiul înflorit şi când se apropiă de Iorgu, îl îmbrăţişă şi-şĭ rezemă capul de umĕrul luĭ, privindu-l neclintit în faţă.

— Marioaro, începu Iorgu cel d'ântêĭ ; am auzit vorbindu-se prin sat, că în curênd aĭ să te cununĭ cu Gligore.

— Aşa este. Mama s'a şi înţeles cu tata luĭ Gligore şi aŭ hotărît ca luna viitoare să facem nunta.

— Dar tu ce zicĭ ?

— Eŭ zic că nu voiŭ fi de cât a ta. Tocmaĭ d'aia am voit să ne întâlnim aci, ca să-ţĭ spun tot gândul. Lucrurile aŭ înaintat repede şi nu maĭ e vreme de perdut. Eŭ cred că trebue să spun şi mameĭ, şi luĭ Gligore şi tuturora că iubesc pe altul şi că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

odată cu capul nu pot lua de bărbat pe pocitul de Gligore.

— Şi crezĭ c'o să se învoiască cine-va la asta?

— S'or învoi, orĭ nu, eŭ trebue s'o curm odată d'a dreptul. Ce-o să facă? o să mĕ bată, o să mĕ omoare, dar pe Gligore tot nu-l iaŭ.

— Tu aĭ inimă mare şi mĕ iubeştĭ, Marioaro, dar n'aĭ să poţĭ să lupţĭ cu eĭ. Aŭ să te facă cu sila să-l ieĭ pe Gligore.

— Vom vedea, eŭ chiar astă-zĭ am să-ĭ spun neted luĭ Gligore că nu-l iubesc.

— Şi el o să-ţĭ pue înainte că eştĭ logodită, că a făcut cheltuelĭ, că te-a trimes la Buzĕŭ şi ţi-a scăpat viaţa. De alt-fel are dreptate, trebue să-l coste până acuma peste o sută de galbenĭ.

— Ce sunt eŭ de vină, rĕspunse Marioara cu un aer de naivitate;—nu i-am cerut nicĭ odată să cheltuiască ceva pentru mine. Şi apoĭ, se poate vinde viaţa şi fericirea?

— Aĭ dreptate, dar nu ştiŭ de ce, eŭ am o presimţire tristă.

— S'o alungĭ, Iorgule. O să vezĭ tu cum am să învârtesc lucrurile. A sosit vremea să nu maĭ staŭ ca o proastă, să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mori1901-1932

tac, să fac tot ce mi se spune. Ştiŭ bine, toţi din sat, în cap cu primarul, vor ca să iaŭ pe Gligore, dar D-zeŭ, care ne-a îndrăgostit pe noĭ, voeşte să te iaŭ pe tine, şi voinţa luĭ D-zeŭ e cea maĭ mare.

La auzul acestor cuvinte, Iorgu fu nebun de bucurie. El luă pe Marioara în braţe, o strânse cu foc la pieptul sĕŭ şi o sĕrută de nenumĕrate orĭ.

Vremea trecu repede, soarele se ridicase la jumătatea ceruluĭ.

Cei doĭ tinerĭ se despărţiră, amândoĭ veselĭ, amândoĭ cu nădejdea în viitor.

Inainte de a pleca, Iorgu privi spre teiul înflorit şi-şĭ zise :

— De mi-o ajuta D-zeŭ să iaŭ pe Marioara de nevastă, aci, lângă acest teiŭ, departe de sgomotul satuluĭ, am să-mĭ fac o căsuţă ca să trăesc cu draga mea.

Triumful rĕuluĭ

Marioara făcuse precum zisese. Chiar în seara aceleaşĭ zile tot satul vuia, toţĭ ţăranĭĭ şopteaŭ :

«A păţit-o Gligore, s'a isprăvit cu nunta.»

Flăcăiĭ, maĭ drăcoşĭ, cum sunt eĭ din fire,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rîdeaŭ pe înfundate şi făceaŭ tot felul de glume pe socoteala îndrăgostituluĭ fără noroc. Fetele, pe de altă parte, nu maĭ vorbeaŭ tot timpul de cât de păţania luĭ Gligore şi cele maĭ multe din ele învinuiaŭ pe Marioara.

Dar Gligore ce zicea el oare? Hotărîtu-s'a să-şĭ răsbune pe fata pe care o iubea, cu care se logodise şi care rupse acuma de odată toate legăturile spunêndu-ĭ că nu poate să-l vadă în ochĭ?

Nu, nicĭ de cum.

Gligore calcula fie-care lucru, ştia în tot-d'auna să'şĭ stăpânească furia şi când voia ceva, uneltia în aşa chip în cât să poată isbuti.

A doua zi Gligore se duse la primărie şi stete aproape un ceas de vorbă cu primarul. Eĭ chemară apoĭ pe notar care se uită în nişte condicĭ, răsfoi nişte hârtiĭ, iar când plecă, Gligore avu grijă să pue ceva în mâna primaruluĭ şi a notaruluĭ, zicêndu-le în acelaşĭ timp:

— Dacă s'o face, să ştiţĭ că am să vĕ răsplătesc bine.

Zece zile în urmă, într'o Duminică, doĭ vătăşeĭ se duseră la Iorgu acasă, îl luară

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe sus, fără să-ĭ spue de ce, şi-l duseră la primărie.

Ajuns acolo, primarul îĭ eşi înainte şi-ĭ zise:

— Gătește-te de plecare, trebue să te trimet la Buzĕŭ.

— Pentru ce? întrebă Iorgu nedumerit.

— Eştĭ luat la miliție, îĭ rĕspunse primarul.

— Cum, aşa d'odată? Ş'apoĭ, pot să fiŭ scutit.

— Nu ştiŭ nimic; aşa mi-a venit poruncă, aşa trebue să fac. Eŭ nu te maĭ las să pleci d'aci.

Iorgu rĕmase ca încremenit. El ştia că toate astea sunt isprăvile luĭ Gligore, dar nu avea nicĭ o putere.

Se aşeză pe o bancă, îşĭ acoperi faţa cu mâinele şi se cufundă în gânduri.

— Iacă na, îşĭ ziceaŭ ţăraniĭ când aflară de cele petrecute; — alta acuma, din nuntaş, Iorgu are să fie ostaş... Asta e bună de tot. Vezĭ cum lucrează baniĭ!

Rĕul triumfase pentru ochiĭ lumeĭ, pentru dragostea care lega pe ceĭ doĭ tineri. Gligore isbutise ca să depărteze pe Iorgu, să-ĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

ucidă acea dragoste, dar în locul ei îi deschise o alta mai mare, mai puternică, dragostea de armată, dragostea de țară.

Despărțirea

O zi și o noapte a stat sermanul Iorgu închis la primărie. Bătrâna lui mamă îi aducea de mâncare și plângea numai când era singură, când venea pe drum. In fața lui, din potrivă, se încerca să-l îmbărbăteze.

— Nu e nimica, dragul meu, îi zicea dênsa. Și tată-tău a fost ostaș și-mi povestea lucruri frumoase de pe acolo. Soldații sunt veseli și viața nu e așa grea, cum se aude. In miliție, uită omul multe necazuri. Iată ce-mi spunea bietul tată-tău. «Safto, tu nu știi ce e miliția, cine n'a fost ostaș, nu e om».

Cu ast-fel de vorbe căuta bătrâna femee să-și îmbărbăteze fiul ca să poată să sufere puternica lovitură, aceea de a se despărți de Marioara. Și multe din cele ce spunea erau așa, le credea singură, căci fusese nevasta unui militar, pe vremuri, și voinic român.

A doua-zi Iorgu a trebuit să plece. Primarul îi găsi o căruță pe care o plăti pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ascuns Gligore şi cu care se duse până la Buzĕŭ.

Era Luni de dimineaţă. Căruţa o luă pe drumul din mijlocul satuluĭ; după ea, venea pe jos Iorgu, păzit de doĭ vătăşeĭ.

Pe vremea aceea, când se luaŭ flăcăiĭ la miliţie, tot satul îĭ plângea, pare că-ĭ ducea la moarte.

La plecarea luĭ Iorgu, toţĭ din Rusăvĕţ, bĕtrânĭ şi tinerĭ, fete şi neveste veniră să-l vadă. Toţĭ se uitaŭ la el cu milă şi clătinaŭ din cap plângêndu-ĭ soarta.

Safta, cu capul plecat, venea după fiul eĭ. Lumea se mira vĕzênd-o că nu plânge. Ea se frezemna, în adevĕr, dar totuşĭ suferea cumplit, suferea ca o mamă care se desparte de singurul eĭ copil.

Când ajunse Iorgu la capătul satuluĭ, se înfăţişă o scenă din cele maĭ sguduitoare. De odată apăru Marioara cu florĭ la cap şi cu beteală prin pĕr.

— Staţi! strigă dênsa alergênd şi toată lumea, fără să-şĭ dea măcar seamă, se opri pe loc.

Marioara veni până în dreptul luĭ Iorgu şi luându-ĭ mâna, îĭ zise:

— In faţa luĭ D-zeŭ ne-am jurat să ne

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr1901-1932

iubim. Soarta voeşte acuma ca să ne despărţim; eŭ îţĭ jur încă odată că numaĭ pe tine am să te iubesc şi că nu voiŭ trăi cu altul!

Şi aplecându-şĭ faţa spre Iorgu, continuă:

— Sărută-mĕ, e pentru cea din urmă dată şi acest sărutat va fi legătura pe vecĭ a dragosteĭ noastre...

Iorgu o sĕrută, îl sărută şi dênsa şi din ochiĭ amândorora curseră lacrimĭ.

O tristeţă adêncă se vĕzu pe feţele sătenilor carĭ se aflaŭ acolo. Toţĭ priveaŭ cu duioşie la ceĭ doĭ tinerĭ, amândoĭ frumoşĭ, amândoĭ în floarea vieţiĭ. Cerul părea că se deschide şi-ĭ binecuvintează, iar prin crânguri cântaŭ păsărele.

După câte-va minute, Marioara se smuci din braţele luĭ Iorgu şi, întorcênd capul, zări pe Gligore. Ea isbucni într'un hohot de rîs şi o luă la fuga.

Sĕrmana fată fugi, fugi mereŭ... mereŭ rîzênd...

. . . . . .

Unde s'a dus Marioara? Înebunise oare, saŭ şi-a curmat zilele aruncându-se în vre un rîŭ?

Nimenĭ nu ştie, de atuncĭ nimenĭ n'a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcm1901-1932

mai vĕzut-o, nimenĭ n'a putut să-ĭ dea de urmă, cu toate căutările primărieĭ şi ale sătenilor.

Treĭ ani de durere

Intrat în armată, Iorgu nu s'a maĭ gândit să scape, n'a maĭ încercat motive de scutire. El rĕmase soldat şi fu unul dintre ceĭ maĭ disciplinaţĭ.

Mama luĭ venea adesea orĭ de-l vedea. El o întreba în tot-d'auna dacă s'a maĭ aflat ceva despre Marioara.

— Nimic, nimic... ĭĭ rĕspundea bĕtrâna.

Iorgu Cosma nu avea să se plângă de oştire şi ar fi fost mulţumit, ar fi rĕmas în armată chiar şi după termen, dacă dorul după iubita luĭ nu l'ar fi torturat amar.

Şi a fost un adevĕrat chin. După ce se termina instrucţia, soldaţiĭ se plimbaŭ prin curtea cazărmiĭ, spuneaŭ glume, se jucaŭ. Singur Iorgu se retrăgea la o parte şi scria pe un caeţel pe care-l purta la sîn.

Ce însemna el oare?

Iorgu Cosma scria pe fie-care zi amintirile de pe când se afla în satul Rusăvĕţul,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cum s'a îndrăgostit cu Marioara, jurămintele făcute, planurile ce nutrea pe atunci.

Adunarea tuturor acestor amintiri îl răcorea par'că puţin. Sĕrmanul tĕnĕr, scria şi după aceea citea şi recitea foile, scăldându-le cu lacrimi.

Şi curios, tot ce scria ziua visa noaptea. Abia îl fura somnul şi se întâlnea cu Marioara, stetea de vorbă cu ea, îşi spunea focul unul altuia, o mângâia, o sĕruta, iar dênsa, ca în vremurile frumoase, îi jura eternă iubire.

Dar când se deştepta, visurile sburaŭ şi Iorgu rĕmânea faţă în faţă cu cruda realitate.

— O fi murit oare, îşi zicea adesea ori Iorgu Cosma, şi sufletul ei vine noaptea de mĕ vede? Sunt lucruri pe care eŭ nu mi le mai aduc aminte, sunt vorbe de ale ei pe care le-am uitat şi cu toate astea mi le spune noaptea, şi-i aud vocea, par'că ar fi chiar ea lângă mine.

Intr'una din zile, cam la un an şi ceva după intrarea în miliţie, Iorgu Cosma se întâlni cu Gligore la una din cârciumele mărginaşe ale Buzĕuluĭ. Avusese concediŭ în ziua aceea, o zi de sĕrbătoare. El eşise

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

afară la câmp, ca să mai vadă livezile întinse şi în singurătate să se roage luĭ D-zeŭ ca să-ĭ ajute să mai revadă pe Marioara.

Intorcêndu-se, se opri la cârciumă şi când zări pe Gligore, era aproape să nu-l mai recunoască. Imbătrânise, par'că ar fi fost de 50 de anĭ, pĕrul îĭ albise şi părea prostit mai mult idiot.

Iorgu nicĭ nu se gândi măcar să-şĭ rĕsbune pe acela care îĭ curmase toată fericirea. Vĕzuse bine că l'a pedepsit D-zeŭ.

El se apropiă de Gligore, se aşeză pe un scaun la aceiaşĭ masă şi-ĭ zise:

— Bună ziua Gligore, bună ziua, ce mai facĭ tu?

— Rĕŭ, rĕspunse acesta tremurând de frică la vederea luĭ Iorgu; mi-a murit tata şi nu doresc de cât să mor şi eŭ.

— De ce? întrebă Iorgu.

— Pentru că viaţa mi-e o povară.

— La ce-aĭ venit p'aci?

— Ca să întreb vr'un doctor să-mĭ dea ceva să dorm; nu mai pot dormi de loc şi când mĕ fură câte odată somnul, am visurĭ îngrozitoare.

— Pe Marioara aĭ mai vĕzut-o de atuncĭ?

— Nu, n'am vĕzut-o.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— N'aĭ aflat pe unde o fi?

— Am auzit că ar fi trăind cu tine, răspunse el prosteşte.

— Dar eŭ sunt soldat.

— Poţĭ să fiĭ, însă nu staĭ într'una la miliţie. străbaţĭ prin toate locurile pământuluĭ şi tot tu facĭ fermece de nu mĕ laşĭ să dorm.

Iorgu înţelese că Gligore începea să aiureze şi-l lăsă în pace. Se sculă de la masă, îĭ zise: „Rĕmâĭ sănătos" şi plecă.

— Tot adevĕrat, se gândi Cosma pe drum;—D-zeŭ rabdă, dar nu uită.

* * *

Trecură treĭ anĭ şi Iorgu Cosma se liberă din armată avênd gradul de sergent.

Chiar în seara aceea el o plecă pe jos spre satul sĕŭ, cu nădejdea să poată regăsi pe Marioara.

Iĭ părea rĕŭ că se desparte de bunii sĕĭ camarazĭ, de şefiĭ sĕĭ carĭ îl inbeaŭ şi tresărea de bucurie, în acelaş timp, gândindu-se că o să vadă vatra părintească.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nadejde stinsa, suflet otravit

Mâhnirea luĭ Iorgu Cosma crescu şi maĭ mult, după ce se întoarse în satul sĕŭ. Patru anĭ d'arêndul el cercetă prin toate părţile, doar o afla ceva despre Marioara. Nimenĭ însă nu-ĭ spuseşe nimic, nimenĭ nu dăduse vreodată de urma feteĭ dispărute.

— S'a isprăvit, îşĭ zicea sergentul Iorgu Cosma; — Marioara trebue să-şĭ fi curmat zilele.

Era în toamna anuluĭ 1877. Iorgu Cosma o plecă singur pe câmpiile întinse din jurul satuluĭ Rusăvĕţul. El trecu pe cărările pe unde rătăcia odinioară cu iubita luĭ; prin crângurile unde îl aştepta dênsa; prin pădurea tăĭnuită, unde ascunşĭ de lume, se pitulaŭ printre copacĭ şi culegeaŭ la mure; prin desişul din vale, unde de atâtea orĭ a strâns-o la piept şi a sĕrutat-o cu foc.

Privirile luĭ rătăceaŭ prin toate părţile şi i se părea că se află în zilele de atuncĭ, că vede, pe pământul umed, până şi urma micuţuluĭ eĭ picior.

Ceasurĭ întregĭ rătăci el ast-fel, împrospătându-şĭ amintirile şi transportându-se cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1901-1932

sufletul în frumoasele vremuri de acum şapte ani.

De odată ajunse la teiul înflorit, acolo unde se întâlnise cu Marioara pentru ultima dată, acolo unde îşi juraseră unul altuia eternă credinţă.

Ce schimbare însă!... Teiul, înflorit pe atunci, era acuma uscat de tot, lipsit de viaţă, aproape putred şi aplecat să cadă.

Prin inima lui Iorgu străbătură fiori reci.

Lucrurile acestea, cari pentru altul trec neobservate, pentru dênsul eraŭ sentinţe date de soartă.

Părea că aude cum totul din jurul sĕŭ îi spune că s'a stins orĭ-ce nădejde, că pentru el nu mai sunt florĭ, nicĭ zile senine, nicĭ schîntee de bucurie. Nimic n'a mai rĕmas din frumosul trecut; până şi acel teiŭ, martor neclintit al dragostei înflăcărate, s'a uscat acuma.

Incet... încet... cum se apropie cine-va de un mormênt în care a pus pe fiinţa scumpă luĭ, Iorgu se apropiă de acel teiŭ şi rezemêndu-şĭ capul de bătrânul trunchiŭ, începu să plângă.

Se înserase şi luna, mare, rotundă, frumoasă, apăru pe cer.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Sufla un vênt subțire, vênt de toamnă. In depărtare se auzea fâșiitul frunzelor uscate, carĭ căděaŭ la pămênt, iar pe cer se maĭ zărea câte un stol de rêndunele, care îșĭ continua drumul, mergênd pe alte plaiurĭ, fugind de ĭarna care venea mugind.

Iorgu Cosma se cufundă din ce în ce maĭ mult în durere. Ce putea să maĭ aștepte dênsul, când totul îĭ spunea că s'a stins orĭ-ce nădejde?...

De odată tresări. De pe coasta munteluĭ se auzi acest cântec foarte popular pe atunci:

Dragă inimioară,
Ce te-aĭ întristat?
Ce dor te omoară,
De plângĭ ne 'ncetat?...

Era cântecul pe care l zicea Marioara și par'că auzea acum tot vocea eĭ.

El plecă spre acea parte, plecă în fuga mare, dar vaĭ! cumplită amăgire! Era Ileana, fata luĭ Sandu din satul Paliciŭ.

Abătut, sdrobit, Iorgu Cosma se întoarse acasă, unde îl aștepta mama sa.

In el se stinsese orĭ-ce nădejde și sufletul sĕŭ se otrăvise...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

La rĕsboiŭ

Dragostea pentru Marioara se schimbă însă de odată într'o neţĕrmurită dragoste pentru ţară.

Se declară rĕsboiul între Rusia şi Turcia şi dincolo, peste Dunăre, începuse ca să curgă rîurĭ de sânge.

România, în urma insistenţelor Rusieĭ, intră şi ea în luptă.

Atuncĭ se produse în ţară o adevĕrată fierbere. Flăcăiĭ plecaŭ cu sutele, cu miile de prin sate şi oraşe şi trecênd hotarul, unii făceaŭ din piepturile lor ziduri neclintite, pe când alţiĭ se repezeaŭ ca vulturiĭ şi împrăştiaŭ moartea prin rêndurile vrăsmaşilor.

Dacă Iorgu Cosma perduse speranţa de a maĭ regăsi pe Marioara, în schimb căpătă o altă speranţă, aceea de a-şĭ vedea ţara mare şi liberă.

In sufletul sĕŭ otrăvit de o adâncă durere, încolţea acum bucuria nespusă de a intra în foc, de a deveni un eroŭ.

Dacă iubita luĭ a murit, se gândea el, o să-l admire din ceruri vĕzêndu-l cum luptă pentru moşia strămoşească, pentru ridicarea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramaniaromana1901-1932

numeluĭ de român. Dacă ea tot maĭ trăeşte, atunci o să audă vorbindu-se de dênsul şi nu o să-ĭ pară rĕŭ că a iubit odată pe un viteaz.

Suflet nobil, suflet ales, nu putea să rĕmâe nepăsător la pierderea Marioareĭ, a primuluĭ sĕŭ amor, a singureĭ fiinţe pe care iubise în lume. Şi când perdu nădejdea de a o regăsi, el nu vedea de ce ar maĭ trăi, de ce să-şĭ chinuiască otrăvitul suflet.

Acuma însă când isbucnise rĕsboiul, viaţa avea un rost pentru dênsul. In pieptul sergentuluĭ Cosma se redeşteptă virtutea strămoşească şi nădejdea reveni, nădejdea în cel maĭ mare ideal.

* * *

Era în ziua de sfântu Alexandru, 30 August 1877. Pe sergentul Iorgu Cosma îl găsim în faţa reduteĭ Griviţa, în regimentul 10 Putna, luat ca rezervist. Venise ordinul de a se da asalt reduteĭ şi acest regiment, împreună cu un batalion din al 8-lea de linie, sub conducerea colonelului Ipătescu, compunea aripa dreaptă, lovind despre sud-est.

Măria Sa Vodă Carol I, împăratul Rusieĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

şi Marele Duce eraŭ acolo şi încurajaŭ oştile. Ofiţeriĭ de stat-major dedeaŭ planurile de atac, pe când generalul Cernat alerga călare prin toate părţile ca să vadă de sunt toţĭ la postul lor.

Şi în vremea asta, vreme de pregătire numaĭ, gloanţele tot curgeaŭ, bucăţĭ de tuciŭ se rĕspândeaŭ prin aer, iar din când în când cădea câte unul, se stingea câte o viaţă.

Calul colonelului Ipătescu, isbit de un glonţ, muri sub viteazul ofiţer; tot atuncĭ un alt glonţ, ucise şi calul pe care era locotenentul-colonel Voinescu.

Pe la orele 2 după amiază atacul începu în toată furia. Regimentul 10 de dorobanţĭ înaintă ca vijelia, pe când tunurile sguduiaŭ cerul şi aprindeaŭ pământul.

Maiorul Şonţu, din regimentul 10 Putna, se aruncă în fruntea batalionului sĕŭ şi strebătu spre redută. Un glonţ îl isbi însă în piept şi muri la moment. Alăturĭ de dênsul maĭ căzu un şir de soldaţĭ, toţĭ dorobanţĭ, toţĭ nepăsătorĭ de moarte. Eĭ închideaŭ ochiĭ pentru vecie cu mâinele încleştate pe puşcile lor.

Răcnete turbate eşiaŭ din miĭ de pepturĭ. Mâinĭ, picioare, jumătăţĭ de cap sburaŭ în

BIBLIOTECA UNIVERSITARĂ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

toate părţile, pe când trunchiurile omeneşti se rostogoleaŭ în praf, sub copitele cailor.

De odată, căpitanul Valter Mărăcineanu, care comanda un batalion din regimentul 8 de linie, se aruncă în fruntea vijelieĭ, puse mâna pe o scară şi urcă parapetul. Braviĭ sĕĭ soldaţi îl urmară cu toţiĭ. Mărăcineanu, strigând ; *Trăiască România!* înfipse tricolorul în vêrful reduteĭ. Turciĭ aruncară o ploaie de foc, un glonţ isbi pe inimosul căpitan în cap şi el căzu lângă drapelul ţăriĭ sale. Moartea venise ca trăsnetul.

D'aci înainte, însă, furia nu maĭ avu frâŭ. Maiorul Alexandru Candiano-Popescu se asvârli ca un leŭ, dar rănit căzu şi el într'un retranşament. Ceĭ-l'alţiĭ ofiţeriĭ, superioriĭ şi inferioriĭ, sburaŭ înnainte. Gloanţele turcilor răreaŭ rêndurile, dar alţiĭ ocupaŭ locurile de onoare. Soldaţiĭ, vĕzênd asemeniĭ pilde, nu-şi maĭ dedeaŭ nicĭ o socoteală, moartea era pentru eĭ un cântec. Curcaniĭ regimentuluĭ 14 şi vitejiĭ batalionuluĭ 2 de vênătoriĭ, împrăştiară urgia şi rĕsbiră în redută.

— *România să trăiască!* strigă maiorul în rezervă Alexandru Candiano-Popescu, care de şi rănit, se afla în frunte şi lângă dênsul stetea sergentul în rezervă Iorgu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista.transilvania.ro/mdrr1901-1932

Cosma, ţinând în mână steagul românesc. Tunica îi era scăldată în sânge, dar scăldat de entusiasm îi era şi sufletul.

Oştirea română luă Griviţa. Victoria a fost transmisă mării de valurile Dunării; vântul, încărcat de praf de puşcă şi sânge, o anunţă munţilor, iar munţii o trâmbiţară lumei întregi!...

Şi când cerul se însenină, sergentul Iorgu Cosma, tăcut, nepăsător, se aşeză în mijlocul cadavrelor şi încercă să-şi astupe rănile din piept. Atunci însă sosi Domnitorul ţării, Carol I, şi pe rănile sângerânde îi puse „Virtutea militară".

Dispreţul pentru viaţa

Când intri în războiu, nimic nu te mai impresionează. Camarazii tăi cad lângă tine şi tu calci peste ei şi treci înainte. Gloanţele îţi şuieră pe la ureche şi ţi se pare că e o muzică, îţi place chiar să-l auzi cât mai des acel şuerat. De veĭ trăi saŭ muri, puţin îţi pasă, căci odată intrat în foc, ai un fel de dispreţ pentru viaţă.

Soldaţii români nu aveaŭ de cât un gând, o dorinţă: să iasă învingători. Strănepoţi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901_1932

de eroĭ legendarĭ, trebuia să păstreze renumele, să mărească gloria. „Să murim, îşĭ ziceaŭ braviĭ noştri soldaţĭ,—dar să învingem.

* * *

Era o iarnă aspră, un ger cumplit. Colonelul Slăniceanu avea sub comanda sa un batalion din regimentul I de dorobanţĭ, cu maiorul Burileanu; un batalion din regimentul IV, cu maiorul Giurescu; o companie din regimentul Ilfov, cu maiorul Ene; un batalion din regimentul X Putna şi R. Sărat, comandat de loc.-colonel Mărculescu, rĕmăşiţe din regimentul XV Neamţ şi Suceava, cu maiorul Burchi; o parte din cavalerie şi artilerie.

Cu această mică armată colonelul Slăniceanu o porni spre Rahova.

Pe drum întâlni o redută turcească, situată aproape de satul Vadin. El luă numaĭ treĭ companiĭ de infanterie, douĕ de cavalerie şĭ douĕ tunurĭ şi alergă spre tabără.

Turciĭ, surprinşĭ, alergară la tunurĭ şi focul începu.

Trăgaciĭ noştri de la tunurĭ, aruncară o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bombă, aruncară două, iar a treia căzu în cazarmă, unde era erbăria.

Se auzi o detunătură ca și când s'ar fi unit d'odată toate trăsnetele, cerul se umplu de fum, iar aerul se umplu de sânge.

Turcii, cari mai rămaseră cu viață, o tulîră la fuga, călărașii se luară după ei și-i goniră până la Ostrov. Reduta fu luată și sergentul Iorgu Cosma înfipse în vêrful ei drapelul românesc.

Colonelul Slăniceanu o porni apoi înainte spre Rahova, de lângă malul Dunării.

In ziua de 6 Noembrie sosiră la Bucovița o brigadă de roșiori, o baterie călăreață și un regiment de ulani ruși. Acest detașament a fost așezat pe o înălțime de unde se vedea podul Schit și calea Vidinului. Tot acolo se afla și un detașament sub comanda măiorului Mateescu.

Colonelul Slăniceanu sosise deja cu mica, dar viteaza sa armată și în ziua de 7 Noembre, la orele 9 dimineața, se deschise focul.

In fruntea soldaților mergeau ofițerii, dând ei pilda jertfei.

Ingrozitor tablou! gloanțe, șrapnele, bombe, se amestecă în aerul aprins; plumbul topit cade ca ploia; peste tot locul curge moartea,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

iar soldaţii români, nepăsători de această urgie, înaintează, înaintează mereu.

Maiorul Giurescu ia steagul în mână şi aleargă să-l înfigă pe redută, dar un glonţ îl isbeşte în frunte şi-l pironeşte pe loc.

Lângă dênsul era sergentul Iorgu Cosma.

Tot în vremea asta maiorul Ene se aruncă spre Turci, cari trag d'odată cu toţii. Iorgu Cosma vede primejdia şi aleargă să-l scape, dar gloanţele îi ciuruesc peptul şi maiorul cade mort în braţele sergentului.

Alături de Cosma sunt locotenenţii Bordeanu şi Radovici. In aceiaşi clipă, o altă ploaie de gloanţe îi omoară pe amândoi.

In locul maiorilor Giurescu şi Ene, ia comanda colonelul Măldărescu. El înaintează strigênd : «*Inainte copii !*» dar gloanţele turcilor îl culcă la pământ. Soldaţii fac repede un pat din ramuri uscate, îl culcă şi vor să-l ducă la ambulanţă, maiorul se opune însă şi de pe acel pat, purtat de voinicii ostaşi, cu rănile deschise, cu faţa scăldată în sânge, continuă să strige : «*Inainte copii !*» şi comandă armata. Nu trecu însă mult şi colonelul perdu ori-ce putere. Atunci fu dus a ambulanţă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Comanda o luă acuma comandantul şef, colonelul Slăniceanu.

Se înoptă, era o noapte neagră, fără lună, fără stele.

Lupta a trebuit să fie întreruptă, căci nu se mai vedea nimic. Soldaţii noştri, osteniţi şi nemâncaţi, de oare-ce nu se putuse aduce provizii, aţipiră rezemaţi de puscĭ.

Noaptea următoare, însă, la orele 3, atacul reîncepu. De astă dată înverşunarea fu la culme. Dorobanţii noştri, cu deosebire, se aruncară ca leii şi strigênd «ura!» se apropiară de turcĭ şi lupta se dete piept la piept. Ce carnagiŭ! baionetele dorobanţilor se înfigeaŭ în piepturile turcilor, săbiile roşiorilor le retezaŭ capetele, iar caiĭ călăraşilor sdrobeaŭ oasele răniţilor.

Douĕ ceasurĭ dură lupta şi Rahova fu luată.

La toate aceste asalturĭ, sergentul Iorgu Cosma a fost în frunte, în mijlocul foculuĭ, dar D-zeŭ i-a cruţat viaţa. El n'a lăsat pe redute de cât o parte din sângele sĕŭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Un singur vis

In ziua de 12 Februarie 1878 românii intrară ca biruitori în Vidin, iar oştirea turcească se retrase spre interiorul Turciei.

Se încheiase pacea de la Sf. Stefano, totuşi, armata română mai rămase pe câmpiile Bulgariei. Tocmai prin luna lui Aprilie sergentul Iorgu Cosma se întoarse în ţară.

Sufletul său era împăcat acuma, el vezuse mântuirea neamului şi luase parte la acele lupte fără seamăn. Soldaţii noştri desfăşuraseră atâta vitejie, în cât, în ori ce parte a pământului, cine zîcea român, zîcea viteaz.

La Griviţa, la Rahova, la Vidin, pe atâtea redute înfipsese Iorgu Cosma drapelul ţării şi de şi gloanţele inamîcilor îi ciuruiră în mai multe rênduri pieptul, n'aŭ putut însă ca să-i ridice zilele.

D-zeŭ îi dăruise viaţa şi el nu avea acuma de cât un singur vis, să mai intre odată în foc, sub comanda Mareluĭ Căpitan, a Regeluĭ Carol, care a împins armatele spre eternă glorie.

Cu acest gând, cu acest vis, Iorgu se întoarse la vatra luĭ părintească, povestind

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

la toţi episoade din rĕsboiŭ, marele curagiŭ al Regeluĭ Carol, care comanda în persoană armata, stând în mijlocul soldaţilor, îmbărbătându-ĭ şi avêntându-se cu eĭ spre puternicile redute, pe când M. S. Regina îngrijea de răniţi şi veghea lângă eĭ.

Când ajunse însă în satul Rusăvĕţul, tristeţea îl coprinse din noŭ. Nimenĭ nu maĭ rĕmăsese din aĭ sĕĭ. Bătrâna luĭ mamă murise, iar despre Marioara tăcere adâncă, nicĭ o veste, ca şi când mormêntul o acoperise şi pe dênsa.

— O să mĕ duc la mânăstire, îşĭ zise eroul Iorgu Cosma; — mĕ duc acolo ca să mĕ rog pentru tovareşiĭ meĭ căzuţi în luptă şi să aştept în linişte ziua când mĕ voiŭ întâlni cu eĭ în cer.

Şi de ce-ar maĭ fi stat oare Cosma în mijlocul sgomotoaseĭ lumĭ? Ce plăceri putea să maĭ urmărească, la ce ar maĭ fi rêvnit el oare? Să-şĭ vadă ţara mare şi liberă, să vadă renăscênd vitejia strămoşească, atâta vis avusese şi visul acesta i s'a împlinit. Pe câmpiile de luptă, el îşĭ făcuse datoria, decoraţiile carĭ îĭ străluceaŭ pe piept dovedeaŭ aceasta. Restul vieţiĭ sale se ducea acuma să-l închine luĭ D-zeŭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

* * *

Dar Gligore, ce s'a făcut dênsul? Nenorocitul înebunise....

La monastirea Ciolanu

In judeţul Buzĕŭ, în mijlocul munţilor, stă ascuns schitul Ciolanu.

Data fondăriĭ acestuĭ schit de călugărĭ nu se cunoaşte bine. După tradiţie el este fondat de Doamna Neaga, pe la anul 1590. Pe atunci însă România era des prădată de turcĭ, carĭ invadaŭ în ţară.

Monastirea Ciolanu, de şi aşezată într'o poziţiune din cele maĭ apărate, totuşĭ n'a putut să scape de năvălirile barbare.

Se spune că într'o noapte turciĭ pătrunseră în acest schit, care era ca o cetate, şi trecură prin sabie pe ceĭ maĭ mulţĭ dintre călugărĭ, nescăpând cu viaţă de cât aceĭ carĭ aŭ profitat de întunericul ce domnea şi aŭ putu să fugă.

Dimineaţa, când soarele lumină pămêntul, întregul schit era scăldat în sânge. Prin chiliĭ nu se vedeaŭ de cât corpurĭ de călu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gări bătrâni, fără capete. Unii steteau rezemaţi de uşă, în poziţiune de a fugi, iar jos, la o mică distanţă, zăceau capetele lor, cu ochii deschişi, cu dinţii încleştaţi.

De atunci mănăstirea rămasă părăsită, nici un monah nevoind să mai rămâe acolo unde groaza intrase până şi în ziduri.

Tocmai pe la secolul 18, nişte călugări de la schitul Ciolănoaia, vizitând Ciolanu, se decid să rămâe în el. Ei reparară biserica şi în scurtă vreme schitul deveni înfloritor.

Mai târziu, pe la anul 1828 Gherasie, episcopul Buzăului, ridică o a doua biserică, dar la anul 1855 luă foc şi arse. Atunci veni starițul Ioanichie şi o reconstrui.

Monastirea Ciolanu are azi frumoase chilii şi e bine întreţinută.

In privinţa ordinei şi a disciplinei monahale, acest schit poate servi de model.

Aci veni Iorgu Cosma, eroul de pe câmpiile Bulgariei şi se făcu călugăr. In loc de Iorgu, i se puse numele de Ghervasi.

El trecu în acel schit tot restul vieţii sale. Călugării spun că era foarte supus. O parte din zi o trecea rugându-se lui D-zeu şi după aceea eşia afară, la munca câmpului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1902-1932

Rugăciunile şi munca îi alinaŭ suferinţale sufleteştĭ, căcĭ aniĭ carĭ treceaŭ n'aŭ putut să-l facă să uite pe mama luĭ şi timpul care şterge toate, n'a putut să-ĭ şteargă din amintire imagina Marioareĭ.

Ghervasi era supus, dar câte-odată, când vre-un monah superior îl supăra prea mult, el îşĭ încrunta de odată sprincenele şi se uita aşa de urît la el, în cât superiorul începea să tremure. Ghervasi devenea atuncĭ eroul Iorgu Cosma, care nu putea să sufere umilirea, nicĭ să asculte observaţiunĭ absurde.

10 Maiŭ 1902

Sosi ziua de 10 Maiŭ 1902. Era o întreită aniversare, care învesmênta o solemnitate deosebită, pentru că se împlinise un sfert de veac de la proclamarea independenţiĭ Românieĭ; 36 de anĭ de la urcarea pe tron a Domnitoruluĭ Carol I şi 21 de anĭ de la încoronarea primuluĭ rege român.

Da, în ziua de 10 Maĭ 1877, preşedinţiĭ Corpurilor legiuitoare, capiĭ tuturor autorităţilor, preşedinţiĭ Curţiĭ de Casaţie şi în frunte Mitropolitul Modvoveĭ prezentară Dom-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nului României libere felicitările și omagiile lor. Ei prezentau moțiunea prin care țara noastră se proclama stat independent.

Cu 11 ani înainte, la 1866, când Suveranul nostru pusese pentru întâiași dată piciorul pe pământul României, a spus, între altele:

«Cetățean astă-zi, mâine de va fi nevoie soldat, «eu voiu împărtăși cu d-voastră soarta cea bună «și pe cea rea. Din acest moment totul este «comun între noi; credeți în mine, precum eu «cred în d-voastră. Providința care a condus pe «alesul d-voastră până aci și care a înlăturat «toate piedicele din cale-i, nu va lăsa neînde-«plinită opera sa,..»

Acuma, când își vĕzuse visul împlinit, M. S. Regele își aduse aminte de acele cuvinte și zise reprezentanților națiunei:

«Astă-zi, când cunosc și mai bine frumusețile acestei țări și destinele ce are drept de a aspira; astă-zi când am putut aprecia mai de aproape marile calități ce disting poporul român, cu bucurie îmi readuc aminte de ziua alegerei mele de Domn, de ziua în care am venit în mijlocul Românilor, de ziua când m'ați pus pe un tron ce este ilustrat de atâția mari și glorioși Domni.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

«O singură umbră acoperea anii acum trecuți; o singură umilire exista pentru România și pentru Domnul ei; voesc a vorbi de acele legăminte rău definite și fără temeiu, care se numeau în Constantinopol suzeranitate și pentru București vasalitate.

«Pentru înlăturarea acestor legăminte, nepotrivite nici cu poziția mea, nici cu interesele, nici chiar cu drepturile noastre ab antiquo, pentru înlocuirea lor cu *legămintele secolului al 19-lea*, acelea cari State și *popoare libere* încheie cu State și *popoare libere*, au lucrat două generațiuni de Români și mai cu seamă de la 1857 încoace.

«Și sunt în drept de a susține că alegerea mea, că chemarea mea la gurile Dunărei, tocmai de la sorigintele marelui fluviu, că însuși misiunea Domniei mele n'a însemnat de cât emanciparea României de aceste legăminte.

«România reintră în vechia sa independență, ca națiune liberă, ca Stat de sine stătător, ca membru util, pacinic, civilizator în marea familie a Statelor Europene...»

Tot atunci, viteazul căpitan împlinea 36 de ani, iar 4 ani în urmă i se puse pe frunte Coroana de oțel, cea mai mândră și mai puternică coroană de rege.

Trecuseră 25 de ani.

Când pe pământul țării românești a pus

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

piciorul M. S. Carol I, primul rege român, a fost o ploaie torenţială şi bătrânii spuneaŭ pe atunci că semne bune se arată neamuluĭ nostru, căcĭ ploaia pentru România e cel maĭ mare isvor de bogăţie, ea e mană cerească.

La 1877 s'a început rĕzboiul cu Turcia; soldaţiĭ noştri aŭ dat dovadă că sunt urmaşiĭ legendarilor viteji şi, cu sângele lor, pe câmpiile Bulgarieĭ, aŭ cucerit şi gloria străbună şi independenţa ţăriĭ.

Providenţa a voit ca: precum în ziua când Măria Sa Carol I călca pentru întĕia dată pe pământul Românieĭ, să plouă cu găleata, de asemenea să cadă ploae torenţială şi în ziua când Carol I, primul rege al Românieĭ, sĕrbătorea jubileul de 25 anĭ de la proclamarea independenţeĭ.

La 10 Maiŭ 1902, defilarea s'a făcut în Capitală, pe marele spaţiŭ de la Şosea. Incă de dimineaţă lumea, din toate unghiurile Bucureştilor, începu să se îngrămădească spre acea parte a loculuĭ.

La orele 10 şi 20 minute începu să cearnă o ploaie măruntă. La moment miĭ de umbrele se deschiseră. Dacă cine-va ar fi privit până în depărtare, cât ar fi zărit cu ochiĭ, n'ar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

fi văzut de câto mare de umbrele. Singurĭ inspectorii de poliţie şi comisariĭ se învârteaŭ cu clacurĭ şi fracurĭ prin ploaie, curgênd după eĭ apa în şiroaie.

De şi vremea era urîtă, totuşĭ o mulţime enormă inunda marea alee a şoseleĭ şi împrejurimele.

Tribunele,— destul de numeroase de altfel,—dar dispuse ast-fel în cât cu greŭ putea cine-va să-şĭ găsească locul, eraŭ ticsite de public.

In faţa tribuneĭ regale, în cea maĭ frumoasă poziţie, eraŭ tribunele Preseĭ. Ele fură lăsate descoperite, ast-fel că ploaia cădea pe ele ca pe un câmp deschis.

Peste drum, balcoanele palatuluĭ funcţionarilor publicĭ, gemeaŭ de lume.

Puţin maĭ încoace se ridicase un chioşc, pe care se aranjase un aparat pentru fotografiarea defilăreĭ, dar care n'a putut să funcţioneze din cauza ploaeĭ.

La orele 10 şi jum., se aud trecênd muzicele. La 11 fără un sfert publicul din spre calea Victorieĭ rupe cordonul de sergenţĭ de stradă şi năvăleşte în aleea principală. Soseaua, unde se va face defilarea, e acum inundată de public.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In toată vremea asta, când ploua, când cerul se însenina.

La orele 11 se aude un zgomot asurzitor. Jandarmiĭ pedeştri vin să evacueze şoseaua. Eĭ împing mulţimea şi se produce o înghesuială de nedescris. Ţipete disperate răsună din toate părţile. Unele femeĭ leşină. Lumea din tribune se scoală în picioare şi şi strigă: «Ce faceţĭ, omorîţĭ copiiĭ!»

Peste câte-va minute liniştea se restabili şi în locul ţipetelor răsunară acuma sgomotoase urale. Sosise M. S. Regina, împreună cu A. S. R. Principesa Maria, cu Principele Carol şi micile principese Elisabeta şi Maria.

Trăsura regală era trasă de 4 caĭ negri.

De aci înainte începe să cadă o ploaie torenţială. Mica principesă Elisabeta fu luată în braţe de d. locot. Niculescu, şeful poliţieĭ comunale, iar micuţa principesă Maria de un lacheŭ, şi duse până la o trăsură regală, care le aduse la palat.

M. S. Regina, A. S. R. Principesa Maria şi Principele Carol luară locul din faţa tribuneĭ regale, spre a privi defilarea.

Ploaia se întărea din ce în ce maĭ mult, iar la un moment începu să cadă piatră.

Lumea care se afla în lojile acoperite, se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

credea ceva mai ferită, dar peste câte-va minute apa străbătu pânza care le acoperea şi căzu în torente peste doamnele îmbrăcate de gală. Ce e mai rĕŭ, că apa care cădea era roşie, înroşită de văpseaua de la pânză.

Această ploaie roşie a dat naştere la multe scene comice.

La orele 11 şi jumĕtate sosi călare M. S. Regele, înconjurat de întregul sĕŭ stat-major, de toţi ofiţerii superiorĭ în rezervă şi ataşaţii militarĭ.

Sosesc de asemenea drapelele vechĭ, carĭ se înşiră în partea dreaptă, lângă tribuna regală.

Micul principe Carol, tot timpul în picioare salută milităreşte, cu mâna la chipiŭ.

Muzicile cântă imnul regal, pe când mulţimea isbucneşte în nesfârşite aplauze.

Defilarea

Ceĭ dintêĭ carĭ defilează sunt elevii liceului Mihaĭ Bravul.

Urmează apoĭ şcoala de arte şi meseriĭ şi elevii institutului Otescu.

In depărtare se aud bubuituri de tunurĭ, pe când lumea aplaŭda necontenit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Defilarea continuă apoĭ în ordinea următoare:

D. general Arion, comandantul corpuluĭ II de armată; d. colonel Constantinescu, şeful statuluĭ-major al acestuĭ corp; Statul-major; muzicele trupelor din paradă; plutoanele ofiţerilor fără trupă, ale ofiţerilor de rezervă şi acela al jandarmerieĭ rurale.

Vin apoĭ detaşamentele gardelor de onoare cu drapelele nouĭ, în ordinea următoare:

Generalul de brigadă Popescu Mihail, com. corp. I de armată; gen. de brigadă Borănescu Ion, comandantul gardelor de onoare cu drapelele nouĭ din corpul II de armată; generalul de divizie Băicoianu Serghie, comandantul corpuluĭ III de armată; generalul de divizie Iarca Leonida, comandantul corpuluĭ IV de armată; generalul de brigadă Năsturel Vasiliu Ion, comandantul diviziеĭ active, A. S. R. Principele Ferdinand, comandantul diviziеĭ a IV de infanterie şi d. general de brigadă Tell Alexandru, comandantul artilerieĭ corpuluĭ II de armată.

In fruntea batalionuluĭ 2 de vênătorĭ a defilat şi un călugăr.

El a trecut pe dinaintea Suveranuluĭ cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901_1932

un pas milităresc, cu fruntea sus, cu sufletul plin de mândrie.

Toată lumea a rămas uimită şi entusiasmată de acel călugăr, pe pieptul căruia străluceau un şir de decoraţii.

Era Iorgu Cosma, monahul de la monastirea Ciolanu!

Ştim cu câtă vitejie s'a luptat sergentul Cosma, la 1877, pe câmpiile Bulgariĭ. Acuma, după 25 de anĭ, aniversarea independenţiĭ Românieĭ, călugărul plecă de la monastire şi veni la Bucureştĭ să maĭ defileze odată pe dinaintea Mareluĭ Căpitan, a Regeluĭ Carol, care a dus armatele la glorie şi să sărute, pentru ultima oară, drapelul sub care a luptat.

Bătrân şi slab, el a stat în ploaie tot timpul zileĭ până la defilare, ca în vremurile de tinereţe, ca în vremurile de vitejie.

Mulţimea, care l'a văzut trecând în rasa sa monahală, în fruntea batalionuluĭ, i-a făcut frenetice ovaţiunĭ.

Marioara plânge pe catafalcul din biserica Sf. Gheorghe Noŭ!

De dimineaţă şi până la orele 2 după amiază, călugărul Iorgu Cosma stătu în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ploaie care-l udase până la piele. Restul zilei se învârti prin oraş, fără să mănânce nimic, căci bietul monah, eroul de la Griviţa, Rahova şi Vidin, nu avea nici un ban, iar seara fu primit în Azilul Săracilor ca să se culce.

In spre ziuă, la orele 4, Iorgu Cosma încetă din viaţă.

Ce s'a făcut cu corpul acestui viteaz, care a înfipt drapelele ţării sale pe redutele vrăşmaşului?

A fost transportat la morga, spre a fi îngropat.

Dar asta nu putea să se întâmple, poporul n'ar fi suferit o asemenea ruşine.

In aceiaşi dimineaţă apăru în ziarul *Universul*, un apel ca să dea fie-care câte o sumă cât de mică pentru înmormêntarea eroului. D-l Luigi Cazzavillan, directorul acestui ziar, s'a înscris în fruntea listei. D. Cazzavillan, care a făcut atâtea fapte caritabile în ţara românească, a căruĭ suflet se înduioşează la cea mai mică suferinţă a cui-va, când a auzit că Iorgu Cosma a murit în Azilul săracilor, i se umplură ochii de lacrimi şi esclamă:

«Nu, poporul românesc nu va lăsa la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

morga pe un eroŭ ca Cosma! El o să-l îngroape ca pe împăraţi!»

Şi în adevĕr împărătească a fost înmormêntarea.

Poporul, bogaţi şi săraci, a contribuit şi eroul Iorgu Cosma fu îngropat cu toate onorurile.

In ziua înmormêntării, până la orele 12, căzuse o ploaie măruntă în Capitală, de la ora 1 însă timpul se însenină.

Până acum nu s'a vĕzut încă o înmormîntare aşa de impozantă ca aceea care s'a făcut sergentului-monah Ghervasi Cosma. Nu mai putem spune că aŭ asistat la această înmormîntare zeci de mii de oameni, ci fără frică de a fi desminţiţi, putem afirma că întreaga Capitală a venit să vadă pe viteazul sergent, pe care îl îngropa poporul cu toată pompa cuvenită marilor eroi.

Carul funebru, urmat de mii şi mii de persoane, era nevoit să se oprească foarte des, nemai putênd străbate din cauza enormei afluenţe de pe toate stradele parcuse de cortegiŭ.

La orele 2, se adunase în faţa bisericei Sf. Gheorghe o masă imensă de lume, în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

cât jandarmiĭ pedeştri şi sergenţiĭ de oraş cu greŭ puteaŭ să menţină ordinea.

Felinarele de la poarta bisericeĭ eraŭ îmbrăcate în doliŭ, precum şi toată faţada de la intrarea bisericeĭ,—care era păzită de un cordon de jandarmĭ pedeştri şi sergenţĭ de oraş.

In strada din faţa bisericeĭ se afla muzica reg. 6 Mihaĭ-Viteazu; muzica bersaglierilor; 20 soldaţi din reg. 1 geniŭ şi batalionul 8 vênătorĭ; iar în curtea bisericeĭ, «Uniunea» studenţilor cu drapelul albastru; «Asociaţia» generală a studenţilor, societatea cântăreţilor cu drapelul; soc. Independenţa a frizerilor; soc. Argeşu din Piteştĭ cu drapelul; soc. lucrătorilor din atelierul de confecţiĭ militare cu drapelul şi soc. Peleş şi Vîrful cu Dor.

Catafalcul din mijlocul bisericeĭ, pe care sta coşciugul în care se afla corpul viteazuluĭ Cosma, învelit într'o draperie tricoloră, se afla înconjurat, de jur împrejur, de coroanele; studenţimeĭ universitare, cu o panglică tricoloră pe care sta scris «Eroului Cosma», sub-ofiţeriĭ regimentuluĭ 1 geniŭ, cu panglică tricoloră, purtând inscripţia: «Sergentuluĭ Ghervasi Cosma, luptătorul de la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901_1932

Griviţa şi Rahova», regimentul No. 10 Putna, cu o panglică pe care era scris: «Laurĭ pentru cĕĭ morţĭ, monahuluĭ Ghervasi Çosma, fost sergent în regimentul Putna No. 10»; gimnaziul Şincaĭ, cu o panglică albă pe care sta scris «Regrete eterne»; a Primărieĭ Capitaleĭ cu o panglică tricoloră şi una neagră pe care sta scris «Devotat Patrieĭ până la moarte», iar pe cea neagră «Sergentuluĭ Iorgu Cosma»; a ziaruluĭ «Universul» de ghinde aurite, cu panglice tricolore, pe carĭ sta scris cu litere aurite «Viteazuluĭ Ghervasi Cosma»; o frumoasă coroană de florĭ naturale din partea d-neĭ C. F. Robescu; a corpuluĭ ofiţeresc din reg. 6 Mihaiŭ-Viteazul cu panglică neagră, purtând inscripţia: «Viteazuluĭ luptător 1877, Cosma Iorgu»; 3 frumoase coroane ale familieĭ Minovicĭ; o frumoasă coroană a d-luĭ Floridor şi o prea frumoasă cruce de florĭ naturale, dată de un ţăran, şi care a fost pusă d'asupra coştiuguluĭ.

Biserica era plină de o lume aleasă, printre care am remarcat pe d-niĭ colonel Coandă, secretarul general al ministeruluĭ de războiŭ; Luca Ionescu, secretarul general al ministeruluĭ de interne; Procopie Dumitrescu,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

primarul Capitaleĭ; Emil Petrescu, prefectul poliţieĭ Capitaleĭ; colonel Hiotu, comandantul garnizoneĭ Bucureştĭ, colonel Cotescu Dumitru, comandantul reg. Putna No 10; Saita şi Petrovicĭ, ajutorĭ de primarĭ; Ciocanelli, consilier comunal, etc.

Catafalcul era înconjurat, de jur împrejur, de soldaţĭ.

Serviciul divin a fost oficiat de către P. S. S. Episcopul Dunăreĭ de jos Pimen Georgescu, înconjurat de clerul bisericeĭ Sf. Gheorghe.

După terminarea serviciuluĭ divin, Episcopul Dunăreĭ de Jos a ţinut următoarea cuvîntare:

„*Fraţĭ românĭ,*

«Sunt şease zile astă-zĭ, de când în rîndul bravilor noştri soldaţĭ, se văzu un călugăr, care cu pas milităresc şi pieptul plin de decoraţiĭ, trecu prin naintea Suveranuluĭ.

«Acesta era un vechiŭ ostaş. Era un vechiŭ luptător. Era un puiŭ de leŭ, care s'a rĕzboit contra duşmanuluĭ. Era un viteaz. Era sergentul Iorgu Cosma, care purta rasa călugărească, sub numeĭe de Ghervasi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

«Economia dumnezeiască a hotărît ca acest viteaz oștean, după ce va vedea cu ochiĭ fructele vitejieĭ sale și a fraților luĭ de arme să treacă pragul acesteĭ vieți luptătoare, la viața liniștită, aicĭ în Capitala Regatuluĭ, ca ast-fel sĕrbătoarea pe care poporul român ĭ-o face, să fie ca o pildă vie pentru tineretul nostru, în a cunoaște care este plata ce se dă acelora care 'șĭ îndeplinesc datoria către Patrie.

«Mergĭ dar suflet de viteaz, ridică-te sus în lăcașurile cerești, unde veĭ găsi sufletele a lor tĕĭ tovarășĭ și de acolo priviți către fosta voastră patrie, pentru a căreĭ glorie ați trăit, ați luptat și ați murit.

După aceea d-l Colonel Cotescu, comandantul regimentuluĭ 10 Putna, rosti următoarea cuvîntare:

Intristată Adunare,

„Inaintea noastră stă rece și neînsuflețit corpul unuĭ vrednic și viteaz oștean.

„Fostul sergent de dorobanți, Cosma Iorgu, face parte dintre ceĭ ce s'aŭ sărbătorit de națiune, și maĭ ales de Capitala țăreĭ, în ziua de 10 Maiŭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

„Toată viața acestuĭ om este o pildă vie pentru urmașĭ, și un izvor de sentimente frumoase.

„Decorațiunile ce i s'aŭ conferit și pe carĭ încă până erĭ le purta cu mândrie pe pieptul săŭ, vorbesc de faptele sale și aŭ fost câștigate cu riscul vieței sale.

„Surprinșĭ și bucurosĭ am fost la vederea sa printre noĭ în momentul defilăreĭ de la 10 Măiŭ. „Venise, ne spunea dânsul, să maĭ vadă odată pe adoratul și marele săŭ Rege, să vadă sărbătorită cum trebue oas'ea în care cu drag a servit, să ia parte și el la bucuria generală ce or care bun român trebue să simtă în sufletul săŭ, când se sărbătorește ziua de 10 Maiŭ".

«Nepăsător de viaiă, nu agonisise nimic pentru traĭ, contribuind încă, și pornirea sa sufletească a apucat calea sfinților pentru restul vieței sale și se retrăsese cu cugetul curat, cu conștiința împăcată și cu credința în D-zeŭ, a petrece restul vieței în monăstirea Ciolanu ca monah.

«Moartea sa se datorește numaĭ dragosteĭ nemărginite ce avea pentru țară, pentru regele sĕŭ și pentru armată.

«Muiat de ploae, fără adăpost orĭ rost

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

de hrană, indiferent de corpul sĕŭ şi de viaţă, fiinţa cea maĭ bogată în sentimente frumoase s'a stins în azilul săracilor.

«Rĕsplata cerească este ceremonia de astă-zĭ ce se face monahuluĭ Cosma, el care nicĭ odată nu ceruse rĕsplată nimĕnuĭ pentru faptele sale.

«Astă-zĭ, că am cinstea şi precăderea, ca comandant al regimentuluĭ sĕŭ, să-l însoţesc la locul de veci, mĕ descoper şi mĕ închin cu respect în faţa mormîntuluĭ sĕŭ, cu inima pătrunsă de durere pentru prematura sa pierdere.

Al treilea discurs, ţinut în biserică, a fost al d-luĭ Petrovicĭ, ajutor de primar, care a mişcat publicul auditor până la lacrimĭ.

D-sa arată meritele luĭ Cosma pe câmpul de luptă şi serviciul ce a adus ţăreĭ prin vitejia luĭ dând exemple urmaşilor.

După acest frumos discurs, sicriul a fost scos pe mâinĭ de către soldaţĭ şi pus pe carul funebru, tras de 8 caĭ şi înconjurat de florĭ şi coroane.

Muzica reg. 6 Mihaĭ-Viteazu intonă imnul funebru, iar armata prezentă arma pentru onor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cortegiul era aranjat în ordinea următoare:

Un cordon de jandarmĭ pedeştri; societatea cântăreţilor, cu drapelul, societatea Independenţa a frizerilor; soc. Argeşu, Piteştĭ; soc. lucrătorilor din atelierul de confecţiĭ militare; soc. Peleşul şi Vîrful cu Dor; coroana studenţimeĭ universitare dusă de studenţĭ; Uniunea studenţească şi Asociaţia generală a studenţilor cu drapelele; Coroana sub-ofiţerilor regimentuluĭ 1 de geniŭ dusă de 2 sergenţĭ şi 4 sergenţĭ-majorĭ; Clerul; decoraţiile duse pe o pernă de către aghiotantul Căciulă Gheorghe, din regimentul 10 Putna No. 10, împreună cu 2 sergenţĭ din bat. 8 vînĕtorĭ; corul bisericeĭ sf. Gheorghe şi carul funebru. Panglicele eraŭ ţinute de 4 sergenţĭ din regimentul Putna No. 10,

După car venea stareţul monăstireĭ Ciolanul, împreună cu 2 călugărĭ, iar în rândul al doilea d-niĭ colonel Coandă, secretar general al min. de răsboiŭ, Luca Ionescu, secretar general al min. de interne, colonel Hiotu, comandantul garnizoaneĭ Bucureştĭ, colonel Cotescu Dumitru, comandantul reg. Putna No. 10; Procopie Dumitrescu, pri-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

marul Capitalei, Emil Petrescu, prefectul poliţiei Capitalei etc. etc.

Cortegiul a parcurs str. Colţei, str. Clemenţei, str. Franklin, calea Victoriei, str. Lipscani şi calea Moşilor.

Carul a pornit înainte şi, la intersecţia caleĭ Moşilor cu Bulevard, d. general Murgescu, fost amiral, în mare ţinută, a salutat carul funebru care ducea corpul viteazuluĭ Cosma.

La bariera Moşilor, sicriul a fost pus într'un dric tras de 4 caĭ, care aştepta şi a pornit spre cimitirul Cernica, unde s'a făcut înmormêntarea şi unde maĭ în urmă s'a ridicat un măreţ monument.

*
* *

Un lucru a atras atenţia tuturora : In tot timpul cât a stat corpul viteazuluĭ Iorgu Cosma în biserica Sf. Gheorghe Noŭ, o femee s'a vĕzut ziua şi noaptea aplecată pe catafalc pe care-l uda cu şiroaie de lacrimĭ.

Acea femee era Marioara, iubita de odinioară a luĭ Cosma.

Bibl. Univ. Cluj.
Nr. 1838 192 4

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1931-1932